МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Здобувача вищої освіти 2 курсу,
ММ-22-1 групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
(шифр, назва)
освітня програма «Менеджмент митної справи»

підпис — Лященко Олександр Валентинович

Науковий керівник

підпис — Микитенко Тетяна Владиславівна, к.е.н., доцент

Керівник освітньої програми

підпис — Гребельник Олександр Петрович, д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням
кафедри митної справи та товарознавства протокол від «24» 01 2025 № 7

Завідувач кафедри

підпис — Зубрицький Артур Ігорович, к.е.н.

Ірпінь 2024

Реєстрація № 6 31.01.2024 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки У. Бер
(до захисту, на доопрацювання) _____ (дата) Мінтенко Т.В
(підпис, прізвище, ініціали)

_____
(підпис, прізвище, ініціали)

_____
(підпис, прізвище, ініціали)

Результат захисту добре 06.02.2024 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Л.В. Осіянко
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ О.П. Гребельник
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О.В Мельник
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Т.В. Мінтенко
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
овідь	від 0 до 10			Л.В. Деєнеко О.Ф. Гребельник О.В. Мехеник Т.В. Мєскієнко О.Ю. Хорунженко
датковий матеріал	від 0 до 5			
ння теоретичного та ичного матеріалу, вміння відати на запитання	від 0 до 25			
юбація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	84		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-альною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
84	B	добре	06.02.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

ка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Менеджмент митної справи»

Затверджую

Завідувач кафедри

_____О.П. Гребельник

«_10_»_____02_____2023 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу

здобувачу вищої освіти

Лященка Олександра Валентиновича

1. Тема кваліфікаційної роботи

Митний контроль та митне оформлення харчової продукції

2. Затверджена наказом ректора від «_15_» грудня 2022 р. №1289

3. Строк здачі закінченої роботи 22 грудня 2023 р.

Мета роботи - дослідження митного контролю та митного оформлення харчової продукції

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час переміщення через митний кордон України харчової продукції

Предметом дослідження є переміщення через митний кордон України харчової продукції

Орієнтовною базою дослідження є діяльність митних органів в частині здійснення митних формальностей щодо переміщення через митний кордон України харчової продукції

Вихідні дані до роботи митна статистика ДМСУ, навчальна та наукова література за темою дослідження

4. Перелік графічного матеріалу таблиці, рисунки, графіки, схеми

5. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом

ВСТУП
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ
1.1.Характеристика та класифікація харчової продукції як об'єкту митного регулювання
1.2.Зовнішньоекономічний ринок харчової продукції
Розділ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ХА
ПРОДУКЦІЇ
2.1.Основи митного контролю та оформлення в міжнародній торгівлі харчовими продуктами
2.2. Особливості митного контролю харчових продуктів тваринного походження
2.3. Особливості митного контролю харчових продуктів рослинного походження
Розділ 3. ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СПОСІБ СПРОЩЕННЯ МИТНИХ
ОПЕРАЦІЙ З ХАРЧОВИМИ ПРОДУКТАМИ
ВИСНОВКИ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ

Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання е
		За планом
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	25.09.2022
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	02.11.2022
3	Видача завдання науковим керівником	04.02.2023
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її науковому керівнику	06.05.2023
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її науковому керівнику	02.09.2023
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її науковому керівнику	03.10.2023
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	23.11.2023
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	02.12.2023
9	Попередній захист роботи	21.12.2023
10	Отримання відгуку керівника роботи	15.01.2024
11	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	24.01.2024
12	Передача директору ННІ закінченої кваліфікаційної роботи	25.01.2024
13	Отримання зовнішньої рецензії	27.01.2023
	Захист роботи	Лютий 2024

6. Дата видачі завдання «__22_____»_____02_____ 2023

Керівник кваліфікаційної роботи _____ (підпис) Микитенко Т.В.

Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) Гребельник О.П.

Завдання до виконання отримав здобувач _____ (підпис) Лященко О.В.

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

В складних умовах дії військового стану, викликаного російською агресією, з порушенням логістичних ланцюгів, важливим питанням є удосконалення митного контролю та оформлення харчової продукції. Тому тема, обрана здобувачем є актуальною.

Кваліфікаційна робота є завершеним дослідженням, містить практичні рекомендації для діяльності митних органів в частині митного контролю та оформлення харчової продукції.

В кваліфікаційній роботі здобувач дослідив структуру класифікації харчових продуктів, зовнішньоекономічного ринку та частки харчової продукції на міжнародному ринку торгівлі; розкрив основні засади митного контролю та оформлення в міжнародній торгівлі харчових продуктів. Заслуговує на увагу дослідження особливостей здійснення митного контролю продуктів тваринного та рослинного походження; впровадження цифрових технологій у сферу митних операцій з харчовими продуктами та внесення своїх пропозицій щодо впровадження сучасних технологій у сферу митної справи.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу підтверджується виконаними розрахунками практичного характеру за матеріалами ДМСУ, що визначає достовірність проведеного дослідження.

Кваліфікаційна робота Лященко Олександра виконана на належному рівні, тому заслуговує позитивної оцінки.

Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності митних органів.

Кваліфікаційна робота може бути допущена до захисту з позитивною оцінкою.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи _____ Т.Микитенко

(підпис) (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу:

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти

Лященко Олександр Валентинович

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «27» 09 2024 № 7 допущена /не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ А. Зубрицький

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОПП Менеджмент митної справи
Лященко Олександр Валентинович
Митний контроль та митне оформлення харчової продукції

Митне регулювання харчової продукції є ключовим елементом міжнародної торгівлі, що забезпечує безпеку і якість імпортованих харчових товарів. Це не тільки сприяє захисту здоров'я споживачів, але й підтримує чесну конкуренцію та дотримання міжнародних стандартів. Ефективне митне регулювання цієї групи товарів має вирішальне значення для економічного благополуччя країни та здоров'я її громадян.

Кваліфікаційна робота є завершеним дослідженням, містить практичні рекомендації для діяльності митних органів в частині митного контролю та оформлення харчової продукції.

У своїй кваліфікаційній роботі магістрант провів глибоке дослідження в області харчових продуктів, аналізуючи їх класифікацію та роль на зовнішньоекономічному ринку. Особлива увага приділена частці харчової продукції в міжнародній торгівлі, детально розглянуті ключові принципи митного контролю та процесу оформлення харчових продуктів в міжнародній торгівлі. Важливе місце займає аналіз особливостей контролю продукції тваринного та рослинного походження, а також застосування цифрових технологій у сфері митних операцій з харчовими продуктами. Автор також вніс пропозиції щодо використання сучасних технологій у митній справі для оптимізації та модернізації митної системи.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу підтверджується виконаними розрахунками практичного характеру за матеріалами ДМСУ, що визначає достовірність проведеного дослідження.

Висновки і пропозиції магістранта конкретні і обґрунтовані, що свідчить про наукові нахили здобувача вищої освіти.

Кваліфікаційна робота Лященка О. на тему «Митний контроль та митне оформлення харчової продукції» виконана на професійному і науковому рівні, тому заслуговує відмінної оцінки.

Суттєвих недоліків, які б впливали на якість роботи не виявлено.

Кваліфікаційна дипломна робота підтверджує кваліфікаційний рівень автора за фахом «Менеджмент» за другим магістерським рівнем вищої освіти, є завершеним дослідженням, заслуговує оцінки – відмінно.

Рецензент: В.о. декана факультету Управління і технологій
(посада, місце роботи)

_____ С.М. БОНЯР
(підпис, М.П.) (ініціали, прізвище)

«____» _____ 2024 р.

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Лященко Олександр Валентинович

Курс/група _____МММ-22-1_____ Тема дипломної роботи

Митний контроль та митне оформлення харчової продукції

П. І. Б. наукового керівника

Микитенко Тетяна Владиславівна

Дата захисту: 20.01.24

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 100,00% Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 0,00%, цитат 1,13%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

ВСТУП

У сучасному світі, який характеризується стрімким розвитком глобалізації та зростанням зовнішньоекономічних зв'язків, кордони між країнами стають все менш помітними, що сприяє інтенсифікації міжнародної торгівлі. Ця динаміка має особливе значення у контексті харчової промисловості, сфера діяльності якої сприяє не лише розширенню ринків, створенню значної кількості робочих місць та економічному зростанню загалом, але також відіграє ключову роль у процесі культурного обміну. Однак, разом із перевагами, що приносить глобалізація, вона також ставить перед світом нові виклики. Особливо це стосується питань забезпечення безпеки та якості харчових продуктів, що підкреслює значущість митного контролю та митного оформлення.

У цьому контексті, роль Державної митної служби України набуває особливого значення. Як відповідальний орган, вона виконує ключову роль у забезпеченні митного контролю та митного оформлення харчових продуктів, що перетинають митний кордон України, що сприяє не тільки запобіганню нелегального ввезення та вивезення товарів, але й гарантує дотримання стандартів безпеки та якості харчових продуктів.

Головна мета цієї роботи дослідити і зрозуміти процеси митного контролю та митного оформлення харчових продуктів, що буде здійснюватись шляхом детального аналізу діючого митного законодавства та відповідних нормативних актів та постанов. Важливою частиною роботи є розкриття основ та особливостей правових принципів, що впливають на систему регулювання харчової продукції митною службою України.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час переміщення через митний кордон України харчової продукції.

Предметом дослідження є переміщення через митний кордон України харчової продукції.

Відповідно до мети основними завданнями що ставляться при написанні цієї роботи є:

дослідження структури класифікації харчових продуктів;

дослідження структури зовнішньоекономічного ринку та частки харчової продукції на міжнародному ринку торгівлі;

розкриття основ митного контролю та оформлення в міжнародній торгівлі харчовими продуктами;

дослідження особливостей здійснення митного контролю продуктів тваринного походження;

дослідження особливостей здійснення митного контролю продуктів рослинного походження;

дослідження питання впровадження цифрових технологій у сферу митних операцій з харчовими продуктами та внесення своїх пропозицій щодо впровадження сучасних технологій у сферу митної справи.

Таким чином, узагальнюючи всі поставленні завдання можна сказати про комплексність та всесторонність дослідження питання митного контролю та митного оформлення харчової продукції.

Розділ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Характеристика та класифікація харчової продукції як об'єкту митного регулювання

Харчові продукти становлять фундамент існування людей, надаючи організму важливі елементи для зростання, розвитку, відновлення та ефективної роботи. Харчування якісними харчовими продуктами є критично необхідним для здоров'я людини, а їх відсутність, неякість або неправильне вживання може спричинити серйозні проблеми зі здоров'ям, а в деяких випадках навіть призвести до летального результату.

«Харчовий продукт - речовина або продукт, призначені для споживання людьми або щодо яких обґрунтовано очікується, що вони будуть спожиті людиною. Харчовий продукт може бути переробленим, частково переробленим або непереробленим» [1].

Основними функціями харчової продукції у процесі життєдіяльності організму людини є:

енергетична функція: їжа є джерелом енергії, необхідної всім процесам, які відбуваються в організмі. Основними джерелами енергії є вуглеводи, жири та білки. Вуглеводи забезпечують близько 50-60% енергії, жири – 20-30%, білки – 10-15%;

пластична функція: харчові речовини необхідні для побудови та оновлення клітин та тканин організму. Білки є основними пластичними речовинами, вони входять до складу всіх органів та тканин і відповідно є будівельним матеріалом для них. Вуглеводи та жири також беруть участь у цьому процесі, але меншою мірою;

регулююча функція: харчові продукти беруть участь у регуляції багатьох процесів в організмі, включаючи: регуляція метаболічних процесів з участю ферментів і гормонів; постачання речовинами, з яких утворюються в організмі

імунозахисні сполуки та клітини, які, відповідно, забезпечують здатність організму протистояти дії ушкоджуючих чинників; постачання організму нутрієнтами, які відіграють специфічну роль у регуляції функцій організму таких як травлення, виділення, терморегуляція;

реабілітаційна функція полягає в заміні властивостей і хімічного складу раціону харчування з метою прискорення процесу одужання, запобігання рецидивів і переходу хвороби з гострої стадії в хронічну;

мотиваційно-сигнальна функція - харчові продукти є регуляторами харчової мотивації (апетиту), що є дуже важливим фактором у процесі харчування, оскільки він стимулює бажання їсти та споживати їжу» [2].

Узагальнюючи всі вище перераховані функції дуже важко заперечити важливість ролі, яку відіграють харчові продукти у житті населення. Саме тому важливим елементом безпечності та правильності харчування є вимоги до харчових продуктів, а саме:

безпечність. Харчові продукти повинні бути безпечними для споживання. Це означає відсутність шкідливих мікроорганізмів, токсинів або інших забруднювачів;

якість. Продукти повинні відповідати певним стандартам якості, що включають смак, текстуру, свіжість та зовнішній вигляд;

поживна цінність. Продукти повинні містити необхідні поживні речовини, такі як вітаміни, мінерали, білки, жири та вуглеводи, в залежності від їх типу;

маркування та упаковка. Їжа повинна мати чітке та точне маркування, що включає інформацію про інгредієнти, термін придатності, умови зберігання, алергени та іншу важливу інформацію;

відповідність законодавчим нормам. Харчові продукти повинні відповідати всім відповідним національним і міжнародним стандартам та нормам, що регулюють харчову промисловість;

екологічні та етичні аспекти. Останнім часом велика увага приділяється до цих вимог, адже залежність від способів виробництва, умов вирощування, методів використання ресурсів та вплив на навколишнє середовище це фактори,

що впливають на споживацьку свідомість у виборі необхідних і придатних до споживання продуктів для кожної окремої людини.

Таким чином, для забезпечення всіх вище перерахованих вимог до харчових продуктів та спрощення митного регулювання і контролю за переміщенням харчових продуктів через кордони, виникає необхідність їх класифікації. У цьому контексті, утворення та впровадження Гармонізованої системи опису та кодування товарів стає ключовим інструментом.

«Гармонізована система опису та кодування товарів (ГС) – це міжнародна номенклатура, яка включає в себе товарні позиції, субпозиції та цифрові коди, що до них належать, примітки до розділів, груп і субпозицій» [3].

Використання УКТ ЗЕД, базованої на цих міжнародних стандартах, дозволяє Україні ефективніше інтегруватися у світову торговельну систему та сприяє розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

Класифікація харчових продуктів за їх походженням є ключовим та основним способом митного регулювання і здійснюється згідно з УКТ ЗЕД.

Класифікація харчових продуктів за їх походженням:

Продукти рослинного походження. Розділ 2 (06-14) за УКТ ЗЕД. Їжа, що за своїм походженням є вирощеною із землі. Вона відрізняється великим вмістом вуглеводів, служить основним джерелом водорозчинних вітамінів і мінеральних речовин, має у своєму складі багато клітковини, необхідних для оптимізації функціонування нашого організму.

Цей клас харчових продуктів, відповідно до УКТ ЗЕД, можна поділити на такі основні категорії:

1. овочі є фундаментальною складовою здорового харчування та важливою частиною сільськогосподарської продукції у всьому світі. Овочі використовуються у різних кулінарних традиціях, від сирої форми у салатах до приготування запечених, варених, тушкованих, смажених або консервованих страв. Відповідно за УКТ ЗЕД це група 07 «Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульби» і основними представникам цієї категорії є картопля, цибуля, капуста,

морква, буряки, горох, квасоля, кукурудза, перець, помідори, огірки та інші (Додаток А);

2. фрукти також є незмінною частиною збалансованого та здорового раціону і відіграють важливу роль у світовому аграрному секторі, значно збагачуючи асортимент сільськогосподарської продукції. Фрукти дуже часто використовуються у сирому виді, а також у кулінарії для приготування десертів, смузі, салатів, соусів, випічки та напоїв. Відповідно до УКТ ЗЕД є групою 08 «Їстівні плоди та горіхи; шкірки цитрусових або динь» і найбільш розповсюдженими представниками є яблука, груші, абрикоси, вишні, черешні, персики, банани, ряд цитрусових, виноград, дині, кавуни та інші (Додаток Б);

3. зернові культури - група рослин, які вирощуються переважно для їх зерен, які є джерелом харчування для людей і тварин по всьому світу. В основному використовується у харчовій промисловості для виробництва круп, борошна, алкогольних напоїв, кормів для тварин. Відповідно за УКТ ЗЕД це група 10 «Зернові культури», ця категорія включає пшеницю, жито, ячмінь, овес, кукурудзу, рис, сорго зернове, гречку, просо, а також займають групу 11 «Продукція борошномельно-круп'яної промисловості» за УКТ ЗЕД так як це категорія продукції, що виробляється із зернових культур (Додаток В);

4. спеції, пряноші та ароматичні рослини є невід’ємною частиною кулінарного та культурного різноманіття по всьому світу. Використовуються як у вигляді сушених сумішей для виготовлення різних напоїв так і для покращення смаку, аромату та кольору страв, а також, деякі з представників використовуються у медицині та косметиці. Відповідно до УКТ ЗЕД є групою 09 «Кава, чай, мате або парагвайський чай, пряноші», ця категорія включає в себе чай, каву, ваніль, корицю, гвоздику, мускатний горіх, імбир, коріандр та інші (Додаток Г).

Продукти тваринного походження. Їжа, що отримується з тваринного світу. Вона є важливим будівельним матеріалом для тканин та м’язів нашого організму. М’ясо та інші продукти тваринного походження є джерелом великої кількості білку, а також вітамінів D, групи B, заліза, цинку, кальцію які є важливими для

здоров’я кісток, імунної системи та нормального функціонування організму. До них відносять: м’ясо, морепродукти, яйця, молоко та молочні продукти.

Харчові продукти тваринного походження, відповідно до УКТ ЗЕД, можна поділити на такі основні види:

1. м’ясо та їстівні субпродукти. Загалом важко уявити сучасний світ без використання м’яса та їстівних субпродуктів, вони використовуються для безлічі різноманітних страв, у яких використовуються різні способи приготування, від варіння та тушкування до смаження та грилювання. Відповідно до УКТ ЗЕД є групою 02 «М’ясо та їстівні субпродукти», категорія що включає в себе м’ясо від різних видів тварин, таких як свинина, яловичина, баранина, курятина та інші, їстівні субпродукти цих тварин таких як печінка, серце, нирки, мозок, язик, шлунки та інші (Додаток Д);

2. риба та морепродукти. Відповідно до УКТ ЗЕД є групою 03 «Риба і ракоподібні, молюски та інші водяні безхребетні» і включає в себе таких представників як форель, лосось, вугор, короп, тиляпія, оселедець, омари, мідії та інші. Вживання морепродуктів є дуже різноманітним. Кулінарія використовує морепродукти як у простому сирому вигляді так і використовуючи різноманітні комбіновані способи приготування для вишуканих страв (Додаток Е);

3. молоко та молочні продукти. Відповідно до УКТ ЗЕД є групою 04 «Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження», ця категорія включає в себе молоко, вершки, йогурт, кефір, молочна сироватка, масло вершкове, сири, тощо різноманітної жирності. Характеризуючи молоко та молочні продукти необхідно зазначити що молочна продукція є важливою частиною не тільки кулінарії, але й дієтології. Молочні продукти є важливою частиною багатьох дієт та рекомендовані дієтичними настановами багатьох країн (Додаток Ж);

4. яйця та мед. Є продуктами тваринного походження, але є тільки незначною частиною за УКТ ЗЕД групи 04 « «Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження» та

представлені відповідними кодами 0407 – Яйця птахів у шкарлупі, 0408 – Яйця птиці без шкарлупи та 0409 00 00 00 – Мед натуральний відповідно;

Гриби. Унікальна група харчових продуктів, яку виділяють окремим списком, оскільки за біологічною класифікацією є окремим царством живих організмів, а за УКТ ЗЕД відносяться до групи 07 «Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульби» , а саме 0709 – інші овочі, свіжі або охолоджені, - гриби та трюфелі. За біологічним походженням гриби належать до царства Fungi (гриби). Гриби відомі багатим вмістом білків, вітамінів групи В, С, Е, РР, амінокислот, фосфору, калію, цинку, заліза, кальцію та йоду. Вони мають низький вміст жирів і є дуже низькокалорійним продуктом.

Отже, УКТ ЗЕД відіграє ключову роль у класифікації харчової продукції і дає змогу систематизувати її, а різноманіття підкатегорій та деталізації робить цей процес логічним, що дає змогу спростити процес митного регулювання і, відповідно, спростити процес визначення митних тарифів. Але не дивлячись на досить конкретну інтерпретацію назв та кодів, існує дуже гостра необхідність у розширенні цих класифікацій на національному рівні та створенні допоміжних матеріалів для пояснення та зниження порогу використання цієї класифікації, особливо для нових підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Складність визначення коду товару за УКТ ЗЕД може призвести до помилок у класифікації, що може мати правові та фінансові наслідки для підприємства.

1.2. Зовнішньоекономічний ринок харчової продукції

Зовнішньоекономічний ринок можна характеризувати як сукупність відносин, що складаються між суб’єктами зовнішньої торгівлі, які здійснюють міжнародні операції з купівлі-продажу товарів, послуг, технологій та здійснення інвестицій. Це місце, де зустрічаються попит і пропозиція на міжнародному рівні і включає в себе всі види транскордонних комерційних операцій, таких як

експорт, імпорт, міжнародні інвестиції, валютні операції та інші види міжнародної торгівлі та фінансових відносин.

Зовнішньоекономічний ринок відіграє ключову роль у світовій економіці, адже виконує такі функції:

стимулювання конкуренції та інновацій. Відкритість зовнішньо-економічних ринків стимулює конкуренцію між підприємствами, спонукаючи їх до інновацій та підвищення якості продукції. Це, в свою чергу, призводить до більш ефективного використання ресурсів, підвищення продуктивності праці та зростання загального рівня життя;

розвиток гуманітарних відносин. Зовнішньоекономічні зв'язки також сприяють розвитку культурних та освітніх обмінів між країнами. Це веде до кращого взаєморозуміння та співробітництва на глобальному рівні;

вплив на зайнятість та доходи. Міжнародна торгівля та інвестиції можуть мати значний вплив на ринки праці. З одного боку, вони можуть створювати нові робочі місця та підвищувати доходи, а з іншого, вони також можуть призвести до втрати робочих місць у певних галузях, що потребує адекватних політик соціального захисту;

економічна інтеграція та регіональні блоки. Країни часто об'єднуються в регіональні економічні блоки, такі як Європейський Союз, North American Free Trade Agreement (NAFTA), Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC), для сприяння вільній торгівлі та економічній інтеграції. Це веде до створення більших і більш стабільних ринків, а також до зниження торговельних бар'єрів;

технологічний обмін та глобальні ланцюжки постачань. Зовнішньоекономічні ринки забезпечують обмін технологіями, що сприяє глобальним ланцюжкам постачань. Країни можуть спеціалізуватися на певних стадіях виробництва, що підвищує ефективність та знижує вартість товарів;

вплив на стабільність та мирні відносини. Економічні зв'язки між країнами можуть сприяти політичній стабільності та мирним відносинам. Спільні економічні інтереси часто ведуть до співпраці у вирішенні міжнародних конфліктів та глобальних проблем.

Для більш детального розуміння важливості ролі зовнішньоекономічного ринку та міжнародної торгівлі в цілому, необхідно поглибитись у товарну та географічну структуру.

Географічна структура ринку світової торгівлі представляє собою розподіл торговельних відносин і потоків товарів та послуг між різними країнами та регіонами світу. Основу цієї структури складає взаємодія між розвинутими країнами, що переважно розташовані в Північній Америці, Європі та Азії. Ці регіони є лідерами світової економіки, володіють потужними промисловими комплексами та високотехнологічними інноваціями, що стимулює обмін товарами та послугами між ними.

Іншу частину цієї структури складають країни, що розвиваються. Вони відіграють важливу роль, адже дуже часто вони спеціалізуються на експорті сировини та аграрної продукції, яка є важливою для промислово розвинутих країн. Латинська Америка, Африка, та деякі частини Азії є ключовими експортерами сировини, забезпечуючи світовий ринок мінералами, металами, нафтою, а також сільськогосподарськими продуктами.

Та заключну частину всієї структури складають міжнародні економічні інтеграційні об'єднання, союзи, організації та угоди, такі як Європейський Союз, NAFTA, APEC та WTO які сприяють лібералізації торгівлі між своїми членами та формуванню регіональних ринків. Ці міжнародні об'єднання не тільки спрощують взаємну торгівлю між країнами-учасницями, але й впливають на зовнішню торговельну політику своїх членів.

Підтвердженням описаної вище структури є обсяги та відсоткові частки експорту та імпорту товарів представлені у таблиці 1.1.

Розглядаючи більш детально товарну структуру, необхідно зазначити що вона неперервно змінюється через географічний поділ праці та науково-технічні інновації. Розвиток міжнародного географічного поділу праці, що охоплює не тільки кінцеві продукти, але й міжвузлову, детальну та етапну спеціалізацію у виробництві, а також значне скорочення використання ресурсів і матеріалів у господарстві, призводить до змін у товарній масі.

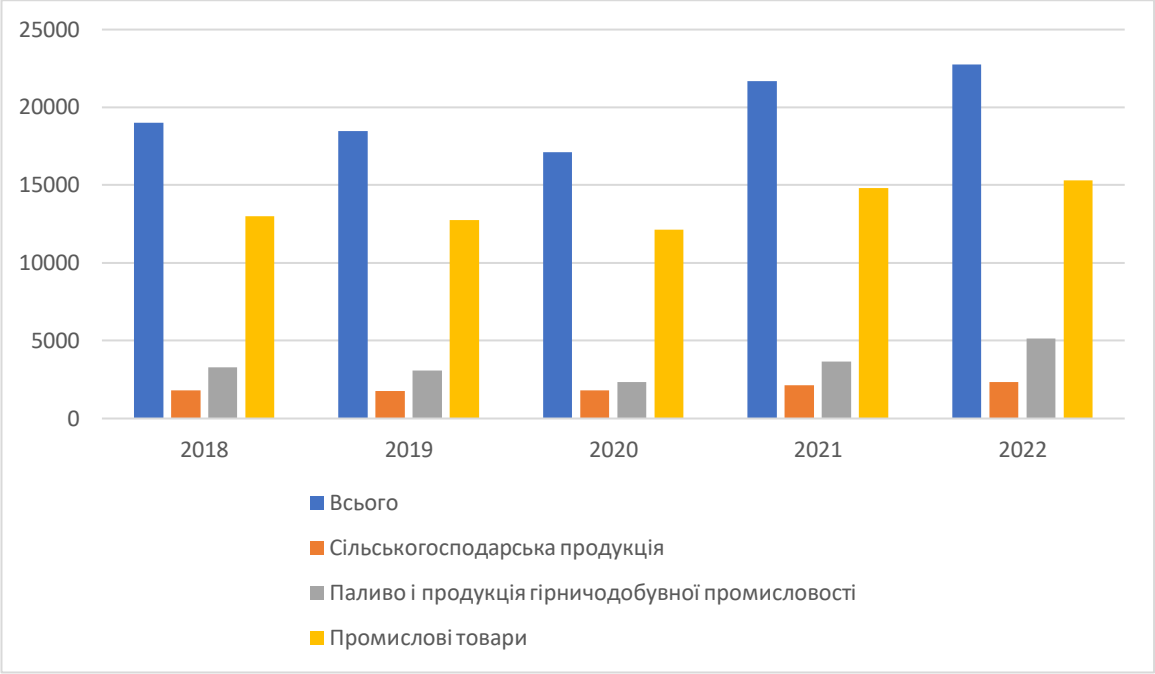
Таблиця1.1

Світовий імпорт та експорт товарів за регіонами та вибраними економіками за 2022 рік (млрд дол. і відсотки)

Найменування	**Обсяг**	
	Експорт	**Імпорт**
Світ (млрд дол. США)	**24312**	**25118**
Світ %	100	100
Північна Америка	**13.3**	**18.3**
Сполучені Штати Америки	8.5	13.4
Канада	2.5	2.3
Мексика	2.4	2.5
Південна та центральна Америка та Карибський басейн	**3.4**	**3.7**
Бразилія	1.4	1.2
Чилі	0.4	0.4
Європа	**35.8**	**36.9**
Німеччина	6.8	6.3
Нідерланди	4.0	3.6
Франція	2.5	3.3
Велика Британія	2.2	3.3
Співдружності Незалежних Держав (СНД)	**3.0**	**1.6**
Африка	**2.7**	**2.9**
Південна Африка	0.5	0.5
Близький Схід	**6.7**	**4.2**
Азія	**35.1**	**32.5**
Китай	14.8	10.8
Японія	3.1	3.6
Індія	1.9	2.9
Австрія та Нова Зеландія	1.9	1.4
Шість торговців зі Східної Азії	9.6	9.6
ЄС	29.4	29.7
Члени СОТ	98.1	98.2

Джерело: World Trade Statistical Review 2023 Table A4-A5 [4].

Товарна структура світового експорту виглядає наступним чином і представлена на гістограмі 1.1

Джерело: WTO statistical review(2018, 2019, 2020, 2021, 2022)

Рис. 1.1. Експорт товарів за основними товарними групами, 2018-2022 рік

Таким чином, розібравши товарну та географічну структуру зовнішньо-економічного ринку та міжнародної торгівлі загалом, можна побачити велику кількість країн та структур, а також різноплановість секторів промисловості та асортиментів продуктів, що реалізуються на ринку і дійти до розуміння важливості та глобальності всіх процесів, які відбуваються на міжнародному ринку торгівлі.

Переходячи до ролі харчової продукції, її значення на зовнішньоекономічному ринку неможливо переоцінити. Харчова промисловість є однією з найважливіших галузей світової економіки, адже вона задовольняє одну з основних потреб людини - потребу в їжі. Інтернаціоналізація ринку харчових продуктів дозволяє країнам експортувати та імпортувати продукти, забезпечуючи різноманітність харчування та стабільність продовольчих ресурсів. Це особливо важливо для країн, які залежать від імпорту продовольства та для тих, чия економіка сильно залежить від експорту сільськогосподарської продукції.

Ринок харчової продукції в основному представлений у вигляді сільськогосподарської продукції, а ринок зерна займає більшу частину категорії

харчових продуктів серед товарних груп, але на ринку також присутні олійна продукція, цукор, м’ясо та м’ясні продукти, молоко та молочні продукти, риба та морепродукти. Ця товарна група завжди займає доволі стабільну позицію у поділі загального ринку товарів. У період 2018-2022 року, можна побачити незмінність у відсотковому співвідношенні до загального об’єму ринку і відзначити що частина аграрної продукції у середньому складає 10% і не зазнавала сильних змін в цей період, але незмінність відсоткового співвідношення не означає незмінність в об’ємі інших одиниць виміру. Таким чином, незмінні 10% у період 2018-2022 років виросли з 1804 млрд дол. США до 2326 млрд дол. США це обумовлюється:

зростанням світової економіки. У цей період світова економіка зростала темпами, вищими, ніж у середньому за останні десятиліття. Розвиток економік у багатьох регіонах світу призвів до збільшення купівельної спроможності населення, що, в свою чергу, призвело до зростання попиту на товари, у тому числі на харчові продукти;

зростання населення світу. У цей період населення світу продовжувало зростати, досягнувши 8 мільярдів осіб у 2023 році. Це також призвело до зростання попиту на харчові продукти;

технологічний прогрес. Вдосконалення у технологіях зберігання та логістики, що дозволило більш ефективно і швидко доставляти сільськогосподарську продукцію і, таким чином, допомогло знизити витрати та підвищити якість продуктів.

Роль України на світовому ринку харчової продукції. Не дивлячись на повномасштабну війну і, відповідно, збитків, що вона принесла, а це (за категоріями):

сільськогосподарська техніка – 2885,4 млн дол. США;

складські приміщення – 1062,5 млн дол. США;

тваринництво – 362,5 млн дол. США;

багаторічні культури – 348,7 млн дол. США;

фактори виробнитва (пальне, добрива, ЗЗР) – 95,4 млн дол. США;

вироблена продукція – 1872 млн дол. США.

На кінець 2022 року [5]

Україна займає ключову позицію на світовому ринку харчової продукції, особливо у аграрному секторі. Україна відома як один з найбільших світових виробників та експортерів зернових культур, зокрема пшениці та кукурудзи, що ставить її у центр з підтримки глобальної продовольчої безпеки. Окрім зернових, Україна також є одним з провідних виробників та експортерів на світовій арені соняшникової олії, що підкреслює її важливість на ринку олійних культур. Підтвердженням цього є статистика Міністерства аграрної політики та продовольства України, а саме:

кукурудза (5947 млн дол. США) – 8 місце за виробництвом та 4 за експортом;

соняшникова олія (5467 млн дол. США) – 3 місце за виробництвом та 2 за експортом;

пшениця (2677 млн дол. США) – 9 місце за виробництвом та 6 місце за експортом;

ріпак (1545 млн дол. США) – 7 місце за виробництвом та 3 місце за експортом;

соняшник (1256 млн дол. США) – 2 місце за виробництвом та 1 місце за експортом [6].

Різноманітність аграрної продукції України далеко перевищує ці культури, оскільки країна також експортує широкий спектр інших продуктів, включаючи м'ясо, молочні продукти, фрукти та овочі. Ця різноманітність не тільки забезпечує Україні значну присутність на світовому ринку, але й сприяє її економічній стабільності.

Отже, враховуючи ключову роль України у виробництві та експорті зернових культур, соняшникової олії та інших аграрних продуктів, її значення на світовому ринку харчової продукції є надзвичайно високим. Як один з лідерів у виробництві ключових продовольчих товарів, Україна відіграє критичну роль у забезпеченні світової продовольчої безпеки. Її вплив на світові ціни та

продовольчі ринки має далекосяжні наслідки, особливо для країн, що залежать від імпорту її зернових та інших аграрних продуктів.

Крім того, вплив України на глобальний аграрний сектор підкреслює важливість стабільності та розвитку її аграрного сектору не тільки для власної економіки, але й для міжнародної спільноти в цілому. Таким чином, Україна є незамінним гравцем на світовому ринку харчових продуктів, і її роль у цій сфері має стратегічне значення для забезпечення продовольчої стабільності у всьому світі.

Розділ 2

Практичні аспекти митного контролю та митного оформлення харчової продукції

2.1. Основи митного контролю та оформлення в міжнародній торгівлі харчовими продуктами

Митне оформлення та митний контроль є ключовими аспектами міжнародної торгівлі та переміщення товарів через кордони країн. Ці процеси забезпечують не тільки контроль за дотриманням митного законодавства, але й сприяють митній безпеці, забезпечуючи відповідність переміщення товарів встановленим стандартам та нормам.

«Митний контроль - сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм Митного Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку» [7].

«Митне оформлення - виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення» [7].

Для глибшого розуміння специфіки ринку харчової продукції, яка переміщуються через митний кордон, критично важливо проаналізувати основні показники зовнішньоторговельного товарообігу, дані і структуру експорту та імпорту і враховувати своєрідність законодавства, що регулює особливості митного контролю та оформлення цієї групи товарів.

Основний товарообіг ринку харчової продукції представлений у таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Товарообіг харчових продуктів у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	**Експорт, млн дол. USD**	**Імпорт, млн дол. USD**	**Сальдо, млн дол. USD**
2021			
17419,38	14368,77	3050,61	11318,15
2022			
13801,53	11226,84	2574,69	8652,15
2023			
8448,4	6779,18	1669,22	5109,95

Джерело: Державна митна служба України [8].

Основною характеристикою товарообігу України за 2021-2023 рр. можна відзначити позитивне сальдо, що характеризує загальну торгову стратегію України на ринку харчових продуктів, а саме перевагу здійснення експортних операцій. Також, можна побачити зниження загального товарообігу на 20% у 2022 році за рахунок зниження експорту на 22% та зниження імпорту на 16%.

Загальна структура імпорту харчової продукції представлена на рис. 2.1

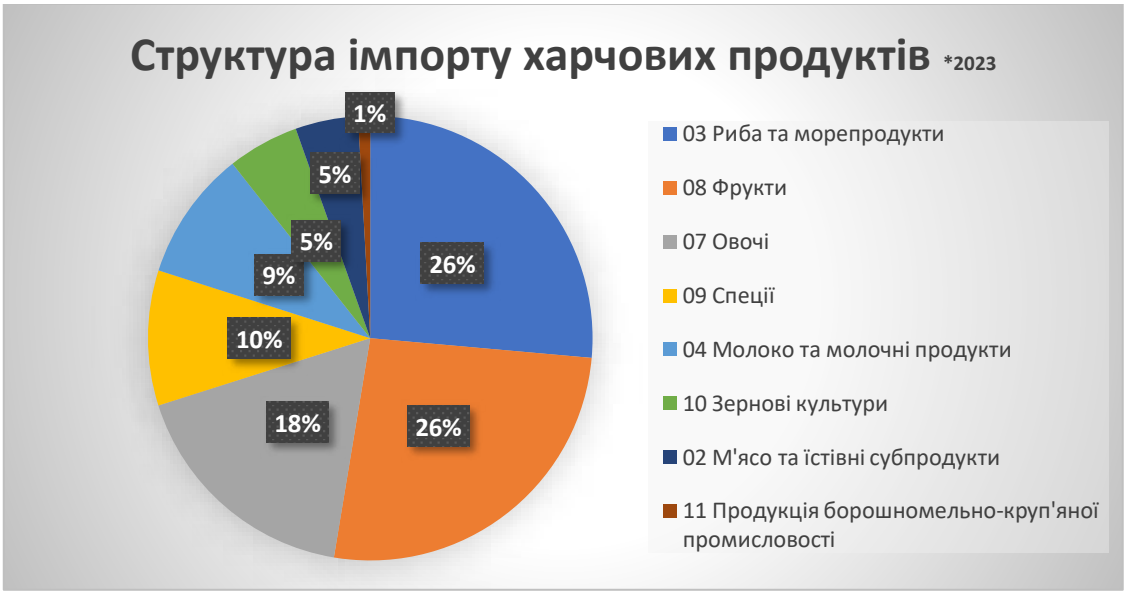

Рис.2.1. Структура імпорту харчових продуктів у 2023 році [8].

При аналізі діаграми можна відмітити, що значна частина імпорту (52%) припадає на рибу, морепродукти та фрукти, які є основними складниками харчового імпорту. Також важливою частиною загальної структури є овочі, спеції, молоко та молочні продукти, які займають 37%. Найменшу частку в структурі імпорту харчових продуктів складають зернові культури, м’ясо та їстівні субпродукти і продукція борошномельно-круп’яної промисловості, що в сумі становлять всього 11% від загальної структури імпорту харчової продукції.

Що стосується експорту харчової продукції, то загальна структура експорту представлена на рис. 2.2

Рис.2.2. Структура експорту харчових продуктів у 2023 році [8].

Розглядаючи структуру експорту харчової продукції важко не відзначити зернові культури, що складають 85% (5730 млн дол. США) від загальної структури, на другому місці по експорту стоять м’ясо та їстівні субпродукти -8% (521,74 млн дол. США), далі молоко та молочні продукти - 4% (241,12 млн дол. США), фрукти, які займають всього 2% (119,88 млн дол. США) від загального експорту і продукція борошномельно-круп’яної промисловості що займає 1% (102,01 млн дол. США).

Процес митного оформлення та митного контролю товарів, які відносяться до групи харчових продуктів має деякі особливості, зокрема необхідно враховувати величезну кількість не тільки особливостей з боку перевезення та зберігання кожної підгрупи харчових продуктів, а й велику кількість вимог як і з боку українського законодавства так і з боку законодавства країн-партнерів.

В основному з боку українського законодавства, вимоги щодо отримання дозволу на ввезення та митного оформлення харчових продуктів, здійснюється на підставі ряду законів таких як:

Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Цей закон встановлює рамки взаємодії між установами управління, учасниками ринку продовольства та кінцевими користувачами продуктів харчування. Він окреслює методику забезпечення як безпеки, так і

певних критеріїв якості продуктів харчування, які виробляються, обертаються на ринку, імпортуються чи експортуються через митні кордони України [1].

Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» - визначає основні принципи і структуру державного нагляду за дотриманням законів про харчові продукти, корми, а також здоров'я та добробут тварин операторами ринку при їх ввезенні на митну зону України [9].

Є необхідність розглянути детально нормативні обмеження на європейському рівні, адже 07.02.2019 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС та в Організації Північноатлантичного договору» з метою набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО. Відповідно, виникає потреба розгляду впровадження домовленостей про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС), що вимагає адаптацію українського законодавства до міжнародних та європейських стандартів.

Європейський Союз ставить основним своїм пріоритетом дотримання безпечності харчових продуктів в міжнародній торгівлі. Таким чином, ЄС має комплексну систему правил для імпорту харчових продуктів, основні норми ЄС, які контролюють ці вимоги:

загальний Регламент харчового законодавства (ЄС) № 178/2002: встановлює загальні принципи та вимоги харчового законодавства, засновує Європейське агентство з безпеки харчових продуктів і визначає процедури щодо безпеки харчових продуктів. Це основа законодавства про харчові продукти та корми [10];

Регламент (ЄС) № 852/2004 про гігієну харчових продуктів: встановлює основні гігієнічні вимоги для всіх харчових підприємств, окрім тих, які займаються первинним виробництвом. Він охоплює широкий спектр гігієнічних вимог, включаючи системи HACCP (аналіз ризиків і критичних контрольних точок), реєстрацію та затвердження установ, а також відстеження [11];

Регламент (ЄС) № 1169/2011 про надання інформації про харчові продукти споживачам: цей регламент вимагає, щоб етикетки харчових продуктів включали чіткі, зрозумілі та розбірливі списки інгредієнтів і інформацію про харчову цінність. Він спрямований на те, щоб споживачі не були введені в оману щодо характеристик харчових продуктів [12];

Регламент (ЄС) № 882/2004 про офіційний контроль, який здійснюється для забезпечення перевірки дотримання законодавства про корми та харчові продукти: цей регламент охоплює заходи контролю, які необхідно здійснювати для забезпечення перевірки відповідності законодавству про корми та харчові продукти, здоров'я тварин та правила утримання тварин [13];

Регламент про здоров'я тварин (ЄС) 2016/429: відомий як Закон про здоров'я тварин, встановлює правила щодо профілактики та боротьби з хворобами тварин, які передаються тваринам або людям [14];

Регламент охорони здоров'я рослин (ЄС) 2016/2031: він встановлює засоби контролю та заходи для запобігання інтродукції та розповсюдженню організмів, шкідливих для рослин або рослинних продуктів у ЄС [15];

Регламент (ЄС) 2017/625 про офіційний контроль: забезпечує основу для здійснення офіційного контролю та іншої офіційної діяльності компетентними органами держав-членів. Він призначений для забезпечення застосування законодавства про харчові продукти та корми, правил щодо здоров'я та благополуччя тварин, здоров'я рослин та засобів захисту рослин [16].

Дотримання цих регламентів є ключовим при імпорті харчової продукції на територію ЄС і вони відіграють ключову роль у міжнародній торгівлі між Європейським Союзом та Україною. В свою чергу, виконання вимог щодо асоціації України з ЄС, що передбачає тісну взаємодію та лібералізацію торгівлі товарами та послугами, дає змогу Україні гармонізувати законодавство щодо безпечності харчових продуктів, відповідно до Регламентів ЄС, тим самим створюючи зону вільної торгівлі, збільшуючи конкурентні переваги продукції харчової промисловості України та значно підвищуючи шанси щодо якнайшвидшого вступу України до Європейського Союзу.

2.2 Особливості митного контролю харчових продуктів тваринного походження

Переміщення харчових продуктів тваринного походження через митний кордон України є процесом, що вимагає детального розуміння та дотримання специфічних митних норм та правил. Ця тема набуває особливої актуальності у світлі посилення глобалізації торгівлі та зростання обсягів міжнародної торгівлі продовольством. Забезпечення безпеки харчових продуктів та відповідність міжнародним стандартам якості є ключовими аспектами, які потребують уваги при ввезенні та вивезенні продукції тваринного походження.

Україна встановила вимоги для імпорту продукції тваринного походження, включаючи наступні умови:

лише країни-експортери, які отримали дозвіл, можуть ввозити такі вантажі. Це схвалення залежить від відповідності системи контролю цих країн українському законодавству;

кожен вантаж має супроводжуватися міжнародним сертифікатом згідно з наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 14 липня 2020 року №1329, який затверджує 72 форми сертифікатів, що підтверджують його безпечність та відповідність стандартам;

обов'язкові діагностичні перевірки тварин, які є джерелом продукції, включаючи деталі щодо вакцинації або карантинних заходів;

вказівки щодо методів обробки або переробки продукції мають бути зазначені з урахуванням її місця походження;

всі вантажі мають ввозитися через спеціально призначені пропускні пункти на українському кордоні;

кожен вантаж має бути перевірений лабораторно з відповідним висновком від акредитованої лабораторії;

дозволяється виконання інших міжнародних заходів безпеки, якщо вони є прийнятними в інших країнах-експортерах або рекомендовані міжнародними організаціями, членом яких є Україна [17].

Ринок харчової продукції тваринного походження розділений на основні групи товарів: м’ясо та їстівні субпродукти, молоко та молочні продукти, риба та морепродукти.

Аналіз ринку м'яса та їстівних субпродуктів за період 2021-2023 років детально відображено у Таблиці 2.2. Згідно з представленими даними, можна прослідкувати позитивну динаміку у загальному обсязі товарообігу на цьому ринку, що вказує на стійкий тренд до зростання. Важливим аспектом є також фіксація позитивного сальдо, що свідчить про торговельний профіцит. Це означає, що обсяг експорту перевищує імпорт, що є показником економічної вигоди та стабільності в секторі м'яса та їстівних субпродуктів.

Таблиця 2.2

Товарообіг м'яса та їстівних субпродуктів у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	**Експорт, млн дол. USD**	**Імпорт, млн дол. USD**	**Сальдо, млн дол. USD**
2021			
1064,17	849,81	214,35	635,45
2022			
1151,34	941,26	210,07	731,19
2023			
597,94	521,74	76,2	445,53

Джерело:Державна митна служба України [8].

Кількість країн-партнерів на ринку м’яса та їстівних субпродуктів складає 120, а найбільші з них за 2021-2023рр представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Країни-партнери на ринку м’яса та їстівних субпродуктів за 2021-23рр

2023				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
1	**2**	**3**	**4**	**5**
NL Нідерланди	168 439 423,32	161 437 150,00	7 002 273,32	154 434 876,68
SA Саудівська Аравія	80 580 760,00	80 580 760,00	0,00	80 580 760,00
SK Словаччина	66 016 096,49	65 956 880,00	59 216,49	65 897 663,51
PL Польща	33 923 827,59	7 526 170,00	26 397 657,59	-18 871 487,59
CN Китай	29 901 610,00	29 901 610,00	0,00	29 901 610,00
TR Туреччина	16 704 780,00	16 704 780,00	0,00	16 704 780,00
MD Молдова, Республіка	15 504 548,00	15 135 760,00	368 788,00	14 766 972,00

Продовження табл.2.3

1	2	3	4	5
ES Іспанія	15 368 839,23	3 992 290,00	11 376 549,23	-7 384 259,23
AZ Азербайджан	14 588 780,00	14 588 780,00	0,00	14 588 780,00
AE Об'єднані Арабські Емірати	12 652 896,02	12 652 896,02	0,00	12 652 896,02
2022				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
NL Нідерланди	290 235 014,50	253 655 880,00	36 579 134,50	217 076 745,50
SA Саудівська Аравія	223 950 613,12	223 741 000,00	209 613,12	223 531 386,88
PL Польща	102 737 659,92	27 369 440,00	75 368 219,92	-47 998 779,92
SK Словаччина	65 380 536,08	65 261 260,00	119 276,08	65 141 983,92
CN Китай	47 649 840,00	47 649 840,00	0,00	47 649 840,00
AE Об'єднані Арабські Емірати	42 702 064,95	42 702 064,95	0,00	42 702 064,95
DK Данія	36 645 428,58	2 490,00	36 642 938,58	-36 640 448,58
TR Туреччина	33 626 490,00	33 626 490,00	0,00	33 626 490,00
AZ Азербайджан	27 134 260,00	27 134 260,00	0,00	27 134 260,00
MD Молдова, Республіка	22 858 644,09	22 828 980,00	29 664,09	22 799 315,91
2021				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
SA Саудівська Аравія	190 638 927,45	190 177 020,00	461 907,45	189 715 112,55
NL Нідерланди	157 894 659,17	137 605 694,63	20 288 964,54	117 316 730,09
PL Польща	80 282 817,14	1 002 690,00	79 280 127,14	-78 277 437,14
CN Китай	61 666 854,30	61 666 854,30	0,00	61 666 854,30
SK Словаччина	40 171 648,17	40 110 040,00	61 608,17	40 048 431,83
AE Об'єднані Арабські Емірати	40 081 238,94	40 075 831,44	5 407,50	40 070 423,94
DK Данія	39 873 728,68	135 140,00	39 738 588,68	-39 603 448,68
AZ Азербайджан	32 995 570,00	32 995 570,00	0,00	32 995 570,00
BY Білорусь	31 192 746,52	31 152 550,00	40 196,52	31 112 353,48
KZ Казахстан	29 531 400,00	29 531 400,00	0,00	29 531 400,00

Джерело:Державна митна служба України [8].

Провідною характеристикою зовнішньоекономічних відносин України є активний товарообіг на міжнародному ринку м’яса та м’ясної продукції. Зокрема, ключовими торговельними партнерами в цій сфері є країни, які відіграють важливу роль у світовій економіці, зокрема Саудівська Аравія, Нідерланди, Польща, Китай, та Словаччина. Ці країни забезпечують значну частину загального обсягу товарообігу, що свідчить про їх стратегічну важливість на ринку м’яса та їстівних субпродуктів для нашої країни. Нідерланди, Польща та Словаччина, як члени Європейського Союзу (ЄС), дотримуються особливих регламентів ЄС щодо безпечності харчових продуктів у контексті імпорту. Ці

регламенти визначають строгі стандарти якості та безпечності, які повинні бути виконані усіма імпортованими продуктами, включаючи м'ясо та їстівні субпродукти, щоб забезпечити високий рівень охорони здоров'я споживачів та гарантувати безпеку харчових продуктів на ринку ЄС.

Що стосується експорту до Китаю та Саудівської Аравії, то тут існують додаткові специфічні вимоги. Китай, зокрема, встановлює ряд додаткових критеріїв щодо імпорту м'яса та їстівних субпродуктів, таких як:

національна оцінка та реєстрація виробника. До Китаю можна експортувати лише м’ясні продукти, які пройшли національну оцінку. Реєстрація закордонного виробника є обов'язковою для всіх імпортних продуктів харчування;

карантинні вимоги. Імпортоване м’ясо та продукти з нього підлягають перевірці щодо відповідності карантинним вимогам, хоча деякі варені м’ясні продукти звільнені від цього;

відповідність національним стандартам безпеки харчових продуктів. Ці стандарти визначають такі технічні вимоги, як інгредієнти, сенсорні вимоги, фізико-хімічні показники та рівні мікроорганізмів;

вимоги до упаковки та маркування. Реєстраційний номер закордонних виробників м’яса повинен бути позначений на упаковці. Існують конкретні вимоги до маркування, включаючи такі деталі, як країна походження, назва продукту та реєстраційний номер виробника, а також додаткові специфікації для зовнішньої упаковки, що повинні бути указані китайською мовою [18].

Щодо Саудівської Аравії, ця країна також має ряд особливостей щодо імпорту м’яса та м’ясних продуктів:

загальні вимоги. Вони включають заборону на імпорт ряду певних тварин, продуктів із країн що зазначені як «країни із епідемічними захворюваннями», а також є вимоги щодо дотримання стандартів Перської затоки та щодо халяльної сертифікації;

стандарти охорони здоров’я та безпеки: вимоги охоплюють стандарти охорони здоров’я на бойнях, сертифікати здоров’я та стану м’ясних поставок.

Існують також спеціальні правила пакування, маркування, аналізу ризиків та контрольних точок системи НАССР на всіх етапах виробництва;

умови зберігання та транспортування: для замороженого м'яса існують обмеження щодо температури зберігання та періоду часу від забою до прибуття в Саудівську Аравію [19].

Частиною будь-якого міжнародного ринку є податки та мито і ринок м'яса не є виключенням. Статистика щодо податків представлена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Податки ринку м'яса та їстівних субпродуктів за період 2020-2023р

Найменування	2020	2021	2022	2023
Оподаткований імпорт	165,04	214,35	147,59	75 (80,13)
Надходження від імпорту	44,65	60,59	38,37	18,9(18,67)
Податкове навантаження	0.27	0,28	0,26	0,25 (0,23)
Мито	9,69	14,77	7,4	3,25 (2,22)
ПДВ	34,96	45,82	30,97	15,65 (16,45)

Джерело: Державна митна служба України [8].

У період 2020-2023 років до бюджету України надійшло приблизно 162,5 млн дол. США у вигляді податкових надходжень. Цей обсяг податків, хоча і здається невеликим у порівнянні з іншими сегментами міжнародного ринку, але це має своє пояснення. Україна, зокрема, демонструє значно більшу активність у якості експортера на ринку м'яса та їстівних субпродуктів, аніж як імпортер. Це вказує на специфіку національної економіки та її орієнтацію на експорт у цій галузі.

Ринок молока та молочної продукції є частиною ринку продуктів тваринного походження і є дуже особливим. Він включає не тільки молоко та молочні продукти, але й такі продукти, як мед, які відіграють значну роль у структурі експорту. Загальний товарообіг представлений у таблиці 2.5

Аналізуючи ринкову динаміку, можна спостерігати що у 2022 році відбулось зниження загального обсягу товарообігу в цій галузі. Однак, важливо відмітити зростання позитивного торговельного сальдо з від'ємного -3,94 млн доларів США у 2021 році до значно більшої суми у 216,2 млн доларів США у

2022 році. Це може свідчити про значні зміни в умовах ринку та стратегії України в цьому секторі.

Таблиця 2.5

Товарообіг молока та молочних продуктів у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	Експорт, млн дол. USD	Імпорт, млн дол. USD	Сальдо, млн дол. USD
2021			
765,12	380,59	384,53	-3,94
2022			
713,19	464,7	248,5	216,2
2023			
398,52	241,12	157,39	83,73

Джерело: Державна митна служба України [8].

Загальна кількість партнерів України на ринку молока та молочної продукції складає 139, а найбільші з них представлені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Країни-партнери на ринку молока та молочних продуктів за 2021-23рр

2023				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
PL Польща	93 622 393,18	30 585 880,00	63 036 513,18	-32 450 633,18
DE Німеччина	51 221 519,41	19 890 370,00	31 331 149,41	-11 440 779,41
NL Нідерланди	27 692 653,81	9 250 450,00	18 442 203,81	-9 191 753,81
MD Молдова, Республіка	25 714 479,57	25 714 479,57	0,00	25 714 479,57
IT Італія	20 246 849,71	12 651 470,00	7 595 379,71	5 056 090,29
LV Латвія	14 253 731,86	13 355 210,00	898 521,86	12 456 688,14
KZ Казахстан	14 242 070,00	14 242 070,00	0,00	14 242 070,00
FR Франція	12 877 083,51	5 036 240,00	7 840 843,51	-2 804 603,51
IL Ізраїль	12 314 680,00	12 314 680,00	0,00	12 314 680,00
CZ Чехія	9 857 637,37	1 951 400,00	7 906 237,37	-5 954 837,37
2022				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
PL Польща	199 960 534,08	91 334 896,66	108 625 637,42	-17 290 740,76
DE Німеччина	84 779 759,52	39 221 520,00	45 558 239,52	-6 336 719,52
MD Молдова, Республіка	48 637 741,02	48 497 124,71	140 616,31	48 356 508,40
NL Нідерланди	46 722 764,18	22 507 325,90	24 215 438,28	-1 708 112,38
IT Італія	29 456 523,01	18 103 290,00	11 353 233,01	6 750 056,99
FR Франція	24 881 985,87	11 347 130,00	13 534 855,87	-2 187 725,87
LT Литва	21 976 622,18	15 136 550,00	6 840 072,18	8 296 477,82
KZ Казахстан	21 968 200,00	21 968 200,00	0,00	21 968 200,00
LV Латвія	21 865 559,92	19 266 847,84	2 598 712,08	16 668 135,76
IL Ізраїль	18 452 676,95	18 442 764,95	9 912,00	18 432 852,95

Продовження табл. 2.6

2021				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
PL Польща	176 642 087,32	44 415 750,00	132 226 337,32	-87 810 587,32
DE Німеччина	101 542 009,27	26 283 021,03	75 258 988,24	-48 975 967,21
NL Нідерланди	41 452 250,04	3 121 771,33	38 330 478,71	-35 208 707,38
MD Молдова, Республіка	38 565 718,43	38 277 994,57	287 723,86	37 990 270,71
BY Білорусь	33 579 063,17	0,00	33 579 063,17	-33 579 063,17
FR Франція	32 766 301,49	8 737 143,99	24 029 157,50	-15 292 013,51
IT Італія	23 813 175,65	4 822 540,00	18 990 635,65	-14 168 095,65
AE Об'єднані Арабські Емірати	23 765 647,98	23 765 647,98	0,00	23 765 647,98
KZ Казахстан	22 840 276,42	22 668 598,42	171 678,00	22 496 920,42
LT Литва	19 888 250,79	8 297 920,00	11 590 330,79	-3 292 410,79

Джерело: Державна митна служба України [8].

Даючи характеристику товарообігу з ключовими торговими партнерами, серед яких варто виокремити Польщу, Німеччину, Нідерланди, Республіку Молдова та Італію, можна простежити важливі тенденції у цьому сегменті ринку. Основна частка товарообігу припадає саме на ці країни. Однак, звертає на себе увагу негативне сальдо торгівлі з Польщею, Німеччиною та Нідерландами, що свідчить про переважний імпорт молочної продукції цими країнами на територію України.

З іншого боку, Республіка Молдова та Італія виступають як основні партнери у сфері експорту. Важливо також відзначити позитивні зрушення у торгівлі на 2022 рік, що обумовлені конкретними змінами в торговельних відносинах та стратегії України. Зокрема, варто зазначити зростання експорту до таких країн, як Литва, Латвія та Ізраїль, що є важливим фактором в розвитку міжнародних торговельних зв’язків України в даному секторі.

Щодо особливостей експорту молока та молочних продуктів то Республіка Молдова та Ізраїль мають деякі особливості. Зокрема, Республіка Молдова має Постанову Уряду від 07.03.2019 №218 «Про затвердження вимог до молока та молочних продуктів» в якій описуються такі основні загальні вимоги щодо:

відповідності молока та молочних продуктів до законів про інформування споживачів, ветеринарно-санітарної діяльності та загальних вимог до гігієни харчових продуктів;

відповідності технологічних процесів виготовлення молока та молочної продукції;

відповідності сировини та інгредієнтів;

відповідності та особливостей маркування щодо вказання специфічної інформації продукції [20].

Що стосується особливостей експорту молока та молочної продукції до Ізраїлю то слід відзначити такі особливості:

заборона непастеризованих молочних продуктів. Імпорт непастеризованих молочних продуктів до Ізраїлю заборонено. Це важливе правило охорони здоров'я та безпеки, якого необхідно дотримуватися;

дотримання стандартів щодо залишків і забруднювачів. В Ізраїлі існують обмеження в максимально допустимих значеннях залишків (MRL) для допуску імпорту. Важливо переконатися, що молочні продукти відповідають ізраїльським стандартам;

компанія, яка буде здійснювати імпорт молочної продукції на територію Ізраїлю повинна бути зареєстрована у відповідному відділі міністерства охорони здоров'я для отримання ліцензії. Ліцензія отримується після подання ряду документів (про специфікацію товару; терміни і умови складського зберігання; документи, що підтверджують контроль держави або Міжнародного форуму з акредитації (IAF) за виробництвом; декларації щодо температурного режиму виробництва, вмісту забруднювачів; ветеринарний сертифікат) [21].

Щодо надходження податків з ринку молока та молочної продукції то вони представлені у таблиці 2.7

В період з 2020 по 2023 роки, бюджет України отримав значні надходження податків у розмірі 236,29 млн дол. США. Цей фінансовий приплив був в основному обумовлений великими обсягами імпорту, особливо протягом 2020-2021 років. Необхідно відзначити, що саме цей період складає приблизно 68% від загальної суми надходжень. Така динаміка пояснюється зміною економічної стратегії України у 2022 році, коли країна знизила обсяги імпортованих товарів, одночасно активізувавши експортні торговельні відносини зі своїми

міжнародними партнерами. Така зміна курсу сприяла диверсифікації економіки та зміцненню міжнародних торговельних зв'язків України.

Таблиця 2.7

Податки ринку молока та молочних продуктів за період 2020-2023рр

	2020	2021	2022	2023
Оподаткований імпорт	308,47	384,5	202,8	152,07 (111,64)
Надходження від імпорту	73,85	85,89	43,81	32,74 (24,02)
Податкове навантаження (USD/USD)	0,24	0,22	0,22	0,22
Мито	10,12	7,39	2,74	1,94 (1,45)
ПДВ	63,73	78,49	41,07	30,8 (22,58)

Джерело: Державна митна служба України [8].

Ринок риби та морепродуктів займає провідне місце у загальній структурі імпорту продуктів тваринного походження, вирізняючись своїм великим обсягом та значенням. Для більш детального розуміння цієї галузі, у таблиці 2.8 представлені ключові дані, що охоплюють загальний обсяг товарообігу, а також основні показники експорту та імпорту цієї продукції.

Таблиця 2.8

Товарообіг риби та морепродуктів у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	**Експорт, млн дол. USD**	**Імпорт, млн дол. USD**	**Сальдо, млн дол. USD**
2021			
932,21	57,44	874,77	-817,33
2022			
671,37	43,28	628,09	-584,81
2023			
452,31	11,41	440,9	-429,49

Джерело: Державна митна служба України [8].

Товарообіг риби та морепродуктів має тренд до зниження і в основному товарообіг був знижений за рахунок кількості імпорту, спричиненого впливом війни, що значною мірою зруйнувала логістику (майже 40% імпортованої риби доставлялось морськими шляхами), скоротила економіку та знизила купівельну спроможність населення.

Загальна кількість країн-партнерів на ринку риби та морепродуктів складає 89, а найбільші з них за 2021-2023рр представлені в таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Країни-партнери на ринку риби та морепродуктів за 2021-23рр

2023				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
NO Норвегія	157 725 308,94	0,00	157 725 308,94	-157 725 308,94
IS Ісландія	58 932 807,98	0,00	58 932 807,98	-58 932 807,98
US США	32 442 482,09	1 536 570,00	30 905 912,09	-29 369 342,09
CA Канада	14 950 413,51	124 350,00	14 826 063,51	-14 701 713,51
EE Естонія	14 946 208,83	25 300,00	14 920 908,83	-14 895 608,83
GB Велика Британія	14 619 380,61	100,00	14 619 280,61	-14 619 180,61
ES Іспанія	11 792 863,56	216 294,13	11 576 569,43	-11 360 275,30
AR Аргентина	11 674 346,05	0,00	11 674 346,05	-11 674 346,05
VN В'єтнам	11 520 305,21	11 750,00	11 508 555,21	-11 496 805,21
EC Еквадор	11 479 860,83	0,00	11 479 860,83	-11 479 860,83
2022				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
NO Норвегія	219 127 393,56	43 790,00	219 083 603,56	-219 039 813,56
IS Ісландія	72 250 085,20	0,00	72 250 085,20	-72 250 085,20
US США	63 148 267,98	8 750 760,00	54 397 507,98	-45 646 747,98
CA Канада	32 252 771,08	46 810,00	32 205 961,08	-32 159 151,08
FO Фарерські острови	30 856 239,74	0,00	30 856 239,74	-30 856 239,74
ES Іспанія	25 227 944,43	552 890,00	24 675 054,43	-24 122 164,43
GB Велика Британія	23 908 969,32	50,00	23 908 919,32	-23 908 869,32
EE Естонія	19 950 096,38	427 230,00	19 522 866,38	-19 095 636,38
EC Еквадор	14 124 747,37	0,00	14 124 747,37	-14 124 747,37
AR Аргентина	14 098 605,22	0,00	14 098 605,22	-14 098 605,22
2021				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
NO Норвегія	307 487 583,38	10 975,18	307 476 608,20	-307 465 633,02
IS Ісландія	115 702 686,71	0,00	115 702 686,71	-115 702 686,71
US США	77 383 328,75	9 870 518,22	67 512 810,53	-57 642 292,31
CA Канада	49 149 722,68	120 390,00	49 029 332,68	-48 908 942,68
GB Велика Британія	41 037 902,75	5 600,12	41 032 302,63	-41 026 702,51
ES Іспанія	38 421 460,96	225 100,00	38 196 360,96	-37 971 260,96
EC Еквадор	24 393 779,09	0,00	24 393 779,09	-24 393 779,09
AR Аргентина	21 185 986,91	0,00	21 185 986,91	-21 185 986,91
DE Німеччина	20 696 140,15	18 309 962,08	2 386 178,07	15 923 784,01
TR Туреччина	19 836 837,48	143 870,88	19 692 966,60	-19 549 095,72

Джерело: Державна митна служба України [8].

В цьому сегменті ринку, ключовими та стабільними торговими партнерами протягом останніх років були Норвегія, Ісландія, США, Канада та Велика Британія (у 2021 році), Фарерські острови (у 2022 році), а також Естонія (у 2023

році). Особливу увагу привертає той факт, що Норвегія постійно виступає як головний імпортер у цій групі, маючи товарообіг, який часто удвічі, а інколи навіть утричі перевищує показники інших країн. Така стабільність позицій Норвегії підкреслює її важливість та вплив на ринку.

Не дивлячись на значну перевагу імпорту над експортом, Україна експортує, хоча і у невеликій кількості, свою рибу та морепродукти на міжнародному ринку. Основними партнерами куди Україна експортує свою продукцію є США, Німеччина та Японія.

Імпорт риби та морепродуктів до Сполучених Штатів регулюється Адміністрацією з продуктів харчування та ліків США (U.S. Food and Drugs Administration – FDA) і вимоги включають наявність у виробника-експортера:

програми HACCP;

реєстрацію експортних потужностей;

нотифікацію окремих поставок;

відповідності багатогранній програмі FDA з безпеки морепродуктів, яка ґрунтується на ризиках, базується на різноманітних заходах відповідності нормам щодо аналізу небезпеки морепродуктів і критичних контрольних точок (HACCP), які описують систему управління, у якій безпека харчових продуктів розглядається шляхом аналізу та контролю біологічних, хімічних, і фізичних небезпек від виробництва сировини, закупівлі та обробки до виробництва, розповсюдження та споживання готової продукції [22].

Особливостями експорту риби та морепродуктів до Японії є такі основні моменти:

супроводження більшості рибних продуктів сертифікатами здоров’я при ввезення до Японії не вимагається (не застосовується до устриць у сирому вигляді та риби-фугу);

деякі рибні продукти також повинні відповідати специфікаціям і стандартам щодо мікробіологічних критеріїв, методів виробництва, умов зберігання та харчових добавок відповідно до Закону щодо безпечності харчових продуктів. Ці вимоги залежать від типів і характеристик окремих продуктів [23];

спеціальні заходи щодо тунця. Закон про спеціальні заходи для посилення збереження та управління ресурсами тунця діє для запобігання, стримування та ліквідації незаконного, незареєстрованого, неконтрольованого (ННН) рибальства та імпорту тунця. Цей закон контролює торгівлю тунцем, виловленим незаконно рибальським судном і судном під іншим прапором;

мати відповідність щодо місткості отруйних чи небезпечних речовин [24].

Надходження податків з ринку риби та морепродуктів представлені в таблиці 2.10 і є найбільшим на всьому ринку харчових продуктів тваринного походження.

Таблиця 2.10

Податки ринку риби та морепродуктів за період 2020-2023рр

	2020	**2021**	**2022**	**2023**
Оподаткований імпорт	661,21	854,93	516,1	418,47 (231,82)
Надходження від імпорту	133,85	173,14	104,3	84,62 (46,7)
Податкове навантаження (USD/USD)	0,2	0,2	0,2	0,2
Мито	1,34	1,79	0,94	0,77 (0,32)
ПДВ	132,5	171,35	103,36	83,85 (46,38)

Джерело: Державна митна служба України [8].

За період з 2020 по 2023 роки, ринок риби та морепродуктів в Україні зробив значний внесок до державного бюджету через податкові надходження. Цей внесок склав суму у 475,91 млн дол. США. Така значна цифра є результатом інтенсивного імпорту риби та морепродуктів, який відбувався протягом зазначеного періоду. Цей факт вказує на високу залежність українського ринку від імпортованих морепродуктів та їхню важливість для економіки країни.

2.3 Особливості митного контролю харчових продуктів рослинного походження

У контексті глобалізації та інтенсифікації міжнародної торгівлі, переміщення харчових продуктів рослинного походження через митний кордон України набуває особливої актуальності. Цей процес є ключовим елементом в розвитку аграрного сектору нашої країни, що відіграє надзвичайно важливу роль

в національній економіці. Водночас, ефективне управління та контроль переміщення продуктів через кордон є необхідним для забезпечення безпеки харчових продуктів, охорони здоров'я споживачів та запобігання ризикам для навколишнього середовища.

Однак, процес переміщення харчових продуктів рослинного походження супроводжується низкою особливостей, що включають дотримання митних процедур та фітосанітарних стандартів, що передбачені законодавством. Згідно з вимогами Закону України «Про карантин рослин», імпортні вантажі в Україну мають відповідати таким критеріям контролю:

вільність від карантинних організмів. Всі імпортовані продукти рослинного походження повинні бути перевірені та визнані вільними від будь-яких організмів, що підлягають карантину;

наявність фітосанітарних сертифікатів. Вантажі повинні супроводжуватися оригінальними фітосанітарними сертифікатами, що підтверджують їх безпеку;

контроль походження та маршруту вантажів. Важливо, щоб вантажі не були отримані з областей, які знаходяться під карантином, а також не перетинали такі зони під час транзиту;

додаткові умови для реекспортованих вантажів. Якщо вантаж був доставлений, перепакований через інші країни, необхідно надати міжнародний фітосанітарний сертифікат з країни походження або його завірену копію;

фітосанітарні сертифікати при множинному імпорті. У разі множинного імпорту вантажу через кілька країн, він має супроводжуватися всіма відповідними фітосанітарними сертифікатами на реекспорт [25].

На період воєнного стану та протягом 90 днів з дня його припинення діє Постанова №398 від 01 квітня 2022 року «Деякі питання здійснення фітосанітарних заходів та процедур в умовах воєнного стану»: Цією постановою, прийнятою Кабінетом Міністрів України, спрощено фітосанітарні заходи щодо імпорту сільськогосподарської продукції рослинного походження, скасований контроль супровідного дерев’яного пакувального матеріалу та скасована обов’язковість карантинного сертифікату на період дії воєнного стану. Постанова

спрямована на забезпечення безперебійного постачання такої продукції та містить спрощені вимоги щодо імпорту та переміщення сільськогосподарської продукції рослинного походження, у тому числі насіння [26].

Ринок харчової продукції рослинного походження можна поділити на такі основні категорії: овочі, фрукти, зернові культури та спеції.

Сегмент ринку овочі займає друге місце за кількістю імпорту, основний товарообіг, експорт та імпорт представлені у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Товарообіг овочів у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	**Експорт, млн дол. USD**	**Імпорт, млн дол. USD**	**Сальдо, млн дол. USD**
2021			
447,94	197,7	250,23	-52,52
2022			
459,76	107,06	352,7	-245,63
2023			
341,73	49,87	291,86	-241,99

Джерело: Державна митна служба України [8].

В основному товарообіг має тренд до зростання, хоча темпи зростання не є особливо високими, складаючи близько 3%. Важливо відзначити, що це зростання супроводжується значними змінами в структурі експорту та імпорту. В період 2022-2023 років відбулася виражена переорієнтація на імпорт. Це проявляється у збільшенні загального об’єму імпортованих продуктів, зменшенні частки експорту, а також у зростанні негативного торговельного балансу (від’ємного сальдо). Ці зміни вказують на загальні зміни тенденцій на ринку.

Загальна кількість партнерів на ринку овочів складає 145 країн, а найбільші з них за 2021-2023 роки представлені у таблиці 2.12

Таблиця 2.12

Країни-партнери на ринку овочів за 2021-23рр

2023				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
1	**2**	**3**	**4**	**5**
TR Туреччина	123 017 664,29	10 489 350,81	112 528 313,48	-102 038 962,67
PL Польща	65 283 271,24	6 890 659,46	58 392 611,78	-51 501 952,32

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5
NL Нідерланди	28 760 778,96	427 560,00	28 333 218,96	-27 905 658,96
IT Італія	14 061 306,65	2 179 105,79	11 882 200,86	-9 703 095,07
MD Молдова, Республіка	13 076 777,49	4 204 427,05	8 872 350,44	-4 667 923,39
MK Республіка Північна Македонія	12 565 295,53	17 440,00	12 547 855,53	-12 530 415,53
EG Єгипет	9 735 580,90	90 100,00	9 645 480,90	-9 555 380,90
AZ Азербайджан	8 659 010,35	45 562,58	8 613 447,77	-8 567 885,19
CN Китай	6 517 200,29	1 165,11	6 516 035,18	-6 514 870,07
MY Малайзія	5 169 060,00	5 169 060,00	0,00	5 169 060,00
2022				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
TR Туреччина	132 357 501,71	24 702 403,32	107 655 098,39	-82 952 695,07
PL Польща	109 066 830,22	16 443 998,57	92 622 831,65	-76 178 833,08
NL Нідерланди	44 519 540,42	734 534,00	43 785 006,42	-43 050 472,42
RO Румунія	19 282 750,37	1 932 970,67	17 349 779,70	-15 416 809,03
IT Італія	18 575 469,56	6 990 531,95	11 584 937,61	-4 594 405,66
MD Молдова, Республіка	15 800 099,54	5 220 481,48	10 579 618,06	-5 359 136,58
MK Республіка Північна Македонія	12 274 219,87	16 160,00	12 258 059,87	-12 241 899,87
CN Китай	11 041 327,06	313 170,00	10 728 157,06	-10 414 987,06
ES Іспанія	7 756 116,74	1 260 940,00	6 495 176,74	-5 234 236,74
DE Німеччина	6 140 262,59	3 602 673,65	2 537 588,94	1 065 084,71
2021				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
TR Туреччина	115 903 501,45	21 771 659,45	94 131 842,00	-72 360 182,55
PL Польща	59 999 158,37	15 180 260,15	44 818 898,22	-29 638 638,07
IT Італія	28 403 823,62	16 114 540,00	12 289 283,62	3 825 256,38
NL Нідерланди	25 180 840,52	4 392 951,17	20 787 889,35	-16 394 938,18
BY Білорусь	21 108 310,48	13 050 591,12	8 057 719,36	4 992 871,76
PK Пакистан	14 946 203,97	14 869 981,83	76 222,14	14 793 759,69
ES Іспанія	11 315 390,36	5 179 274,77	6 136 115,59	-956 840,82
EG Єгипет	10 851 799,80	7 982 560,00	2 869 239,80	5 113 320,20
DE Німеччина	9 213 226,53	4 461 972,79	4 751 253,74	-289 280,95
MY Малайзія	8 593 020,00	8 593 020,00	0,00	8 593 020,00

Джерело: Державна митна служба України [8].

Ключовими партнерами на ринку овочів є такі країни як Туреччина, Польща, Нідерланди, Італія та Румунія. Однак у 2023 році, з'явилася помітна зміна на ринку овочів, особливо щодо торговельних відносин з Румунією, яка мала доволі активний товарообіг за 2022 рік. Відбулось значне зменшення торговельного обороту з цією країною, майже на 70%. Водночас спостерігалося інтенсивне нарощування торговельних відносин з Нідерландами, товарообіг з

якою у 2022 році виріс на 57% і має позитивний тренд щодо подальшого росту. Попри ці зміни, Туреччина продовжує бути одним з найбільш значущих гравців на ринку, стабільно утримуючи близько однієї третини цього сегменту.

Не дивлячись на те що в основному Україна імпортує овочі і має негативне сальдо на цьому ринку, вона займається експортом, хоча і в невеликій кількості. Основними партнерами щодо експорту овочів виступають Туреччина, Польща, Малайзія, Республіка Молдова та Італія.

Туреччина має такі особливості щодо імпорту продуктів рослинного походження:

для імпорту вимагається фітосанітарний сертифікат, який доводить, що рослини, рослинна продукція та інші речовини задовольняють встановлені фітосанітарні вимоги;

перед імпортом необхідно подати форму заявки на отримання дозволу на імпорт, після чого буде здійснюватись перевірка у три етапи: документарна перевірка, перевірка тотожності(перевірка документів, які надаються у додатку, на відповідність товару, призначеного до імпорту) та перевірка здоров'я рослин;

перевірка на наявність підкарантинних шкідливих організмів;

перевірка на заборонність для ввезення в країну (існує окремий список рослин, які заборонені до імпорту);

перевірка дерев'яних пакувальних матеріалів, що використовуються для транспортування товарів [27].

Що стосується експорту продуктів рослинного походження до Республіки Молдова то є наступний ряд вимог:

продукція рослинного походження визначається як, харчові продукти нетваринного походження і підлягають контролю харчової безпеки в Республіці Молдова;

перед імпортом необхідне попереднє сповіщення через систему контролю торгівлі та експертну систему (TRACES), не раніше 24 годин до операції імпорту. Суб'єкти що здійснюють імпорт харчової продукції рослинного походження повинні бути зареєстровані в системі TRACES, ця реєстрація здійснюється

Національним агентством з безпеки харчових продуктів (ANSA) протягом п’яти днів після подання заявки;

при в’їзді в Республіку Молдова імпортні овочі повинні супроводжуватись документами, що підтверджують їх якість і безпеку. Ці документи включають документ від виробника/експортера або іншого компетентного органу безпеки харчових продуктів країни-експортера. У цих документах має бути вказано країну походження, номер партії, дати придатності, що повинні бути подані або румунською, або англійською мовами [28].

Надходження податків з ринку овочів представлені у таблиці 2.13

Таблиця 2.13

Податки ринку овочів за період 2020-2023рр

	2020	**2021**	**2022**	**2023**
Оподаткований імпорт	262,44	250,13	219,51	288,18 (126,84)
Надходження від імпорту	75,96	72,32	62,07	87,57 (35,42)
Податкове навантаження (USD/USD)	0,29	0,29	0,28	0,3
Мито	19,56	18,58	15,16	24,95 (8,4)
ПДВ	56,4	53,74	46,91	62,63 (27,02)

Джерело: Державна митна служба України [8].

За період з 2020 по 2022 рік спостерігалося значне зниження обсягів загального оподаткованого імпорту в Україні, що призвело до відповідного зменшення загальних податкових надходжень до державного бюджету. Втім, у 2023 році ситуація кардинально змінилася. Було зафіксовано помітне зростання обсягів оподаткованого імпорту, що стало позитивним фактором для збільшення податкових надходжень у державний бюджет України.

Ринок фруктів відрізняється великим обсягом товарообігу, що значно перевищує показники ринку овочів. Загальні показники товарообігу наведені у таблиці 2.14

Таблиця 2.14

Товарообіг фруктів у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	Експорт, млн дол. USD	Імпорт, млн дол. USD	Сальдо, млн дол. USD
2021			
1206,83	372,03	834,79	-462,76
2022			
981,94	318,79	663,15	-344,36
2023			
557,26	119,88	437,39	-317,51

Джерело: Державна митна служба України [8].

У 2022 році ринок фруктів зазнав негативних змін, що виразилося у зниженні загального обсягу товарообігу. Основною причиною цього стало суттєве скорочення імпорту фруктів. Така ситуація безпосередньо пов'язана з наслідками війни, зокрема, із складнощами у логістиці, спричиненими блокадою морських портів. Ці фактори істотно вплинули на доступність та ціни на фрукти на ринку, створивши значні виклики для імпортерів та споживачів.

Загальна кількість партнерів на ринку фруктів складає 136 країн, а найбільші з них представлені у таблиці 2.15

Таблиця 2.15

Країни-партнери на ринку фруктів за 2021-23рр

2023				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
TR Туреччина	103 492 914,91	5 055 999,34	98 436 915,57	-93 380 916,23
EC Еквадор	80 548 407,22	0,00	80 548 407,22	-80 548 407,22
GR Греція	35 610 660,32	2 900 928,19	32 709 732,13	-29 808 803,94
PL Польща	35 228 222,36	28 113 704,42	7 114 517,94	20 999 186,48
EG Єгипет	30 306 777,51	45 600,00	30 261 177,51	-30 215 577,51
CR Коста-Рика	27 421 117,80	0,00	27 421 117,80	-27 421 117,80
ES Іспанія	17 003 812,12	1 156 141,35	15 847 670,77	-14 691 529,42
US США	14 730 239,11	644 050,00	14 086 189,11	-13 442 139,11
IT Італія	13 857 714,15	7 983 220,00	5 874 494,15	2 108 725,85
CO Колумбія	13 180 250,86	0,00	13 180 250,86	-13 180 250,86
2022				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
1	**2**	**3**	**4**	**5**
TR Туреччина	210 166 511,09	6 465 000,03	203 701 511,06	-197 236 511,03
PL Польща	114 851 222,85	109 280 344,30	5 570 878,55	103 709 465,75
EC Еквадор	88 785 957,68	0,00	88 785 957,68	-88 785 957,68
GR Греція	49 047 400,88	7 440 506,98	41 606 893,90	-34 166 386,92
CO Колумбія	33 281 522,03	0,00	33 281 522,03	-33 281 522,03

Продовження табл. 2.15

1	2	3	4	5
ES Іспанія	31 894 364,21	633 930,00	31 260 434,21	-30 626 504,21
CR Коста-Рика	30 340 647,08	0,00	30 340 647,08	-30 340 647,08
IT Італія	30 068 756,21	19 170 450,00	10 898 306,21	8 272 143,79
DE Німеччина	29 577 516,02	29 390 152,37	187 363,65	29 202 788,72
EG Єгипет	28 409 748,69	14 136,00	28 395 612,69	-28 381 476,69
2021				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
TR Туреччина	231 655 288,42	6 875 077,77	224 780 210,65	-217 905 132,88
EC Еквадор	125 208 799,40	0,00	125 208 799,40	-125 208 799,40
PL Польща	123 458 817,25	110 275 305,96	13 183 511,29	97 091 794,67
ES Іспанія	46 548 012,71	787 840,00	45 760 172,71	-44 972 332,71
GR Греція	40 936 924,80	12 409 754,81	28 527 169,99	-16 117 415,18
CO Колумбія	40 253 529,53	0,00	40 253 529,53	-40 253 529,53
EG Єгипет	40 092 055,85	43 220,00	40 048 835,85	-40 005 615,85
CR Коста-Рика	38 217 183,68	0,00	38 217 183,68	-38 217 183,68
DE Німеччина	34 337 988,46	34 102 145,34	235 843,12	33 866 302,22
NL Нідерланди	32 873 220,65	23 282 864,15	9 590 356,50	13 692 507,65

Джерело: Державна митна служба України [8].

Основна частина міжнародного товарообігу України здійснюється з такими країнами, як Туреччина, Еквадор, Польща та Греція. Значимість цих торговельних відносин постійно зростає, якщо у 2021 році загальний обсяг товарообігу з цими країнами складав 40% від загального обсягу, то у період 2022-2023 років ця частка зросла до 47%. Серед них, Туреччина, Еквадор та Греція є ключовими імпортерами, що забезпечують українські ринки екзотичними фруктами. З іншого боку, Польща виступає як головний ринок збуту українських фруктів, що відзначається найвищими показниками експорту серед усіх країн-партнерів. Ця тенденція свідчить про стратегічне значення цих країн у зовнішній торгівлі України, особливо у сфері аграрної продукції.

Основними партнерами щодо експорту виступають країни ЄС: Польща, Німеччина, Франція, Італія, Нідерланди, Австрія та Чехія. Вони складають основу експорту України на ринку фруктів. Особливості імпорту фруктів до країн ЄС регулюються регламентами ЄС. Ці регламенти визначають загальні вимоги до якості фруктів, що включають наявність фітосанітарних сертифікатів, строгий контроль вмісту залишків пестицидів, а також відповідність у маркуванні та упаковці.

Враховуючи суттєвий обсяг імпорту, який здійснюється в межах нашої країни, можна зазначити, що ввезення фруктів відіграє значну роль у формуванні доходної частини бюджету України. Це відбувається завдяки зборам та податкам, які стягуються при ввезенні фруктів. У таблиці 2.16 наведені дані щодо податків що були сплачені у період 2020-2023 років.

Таблиця 2.16

Податки ринку фруктів за період 2020-2023рр

	2020	**2021**	**2022**	**2023**
Оподаткований імпорт	794,97	834,72	576,69	437,33 (259,31)
Надходження від імпорту	173,67	182,9	126,56	94,89 (54,89)
Податкове навантаження (USD/USD)	0,22	0,22	0,22	0,22
Мито	12,26	13,3	9,41	6,19
ПДВ	161,41	169,6	117,14	88,7 (52,31)

Джерело: Державна митна служба України [8].

За період 2020-2021 року відбулось збільшення загального об'єму оподаткованого імпорту за рахунок нарощування загального імпорту фруктів, що призвело до відповідного зростання надходжень від оподатковування імпорту в цей період. Щодо 2022-2023 року можна спостерігати протилежну ситуацію у надходженні податків за рахунок зменшення об'єму загального імпорту. Загалом, за період 2020-2023 року від оподаткування імпорту фруктів надійшло 578,02 млн дол. США що є досить значним внеском для державного бюджету України.

Ринок зернових культур займає важливе місце в економіці, будучи не лише найбільшим сегментом у сфері експорту продукції рослинного походження, але й ключовою складовою в загальній структурі експортних операцій. Його значимість для економічної стабільності та зростання не може бути переоцінена, оскільки зернові культури становлять основу харчового ланцюга, а також служать важливою сировиною для різних промислових секторів. Основні показники щодо товарообігу представлені в таблиці 2.17

Таблиця 2.17

Товарообіг зернових культур у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	Експорт, млн дол. USD	Імпорт, млн дол. USD	Сальдо, млн дол. USD
2021			
12720,38	12495,13	225,25	12269,88
2022			
9537,3	9340,45	196,83	9143,65
2023			
5930,73	5829,42	101,32	5728,1

Джерело: Державна митна служба України [8].

Товарообіг за 2021 рік складав 12720,38 млн дол. США, сальдо має плюсове значення і складає 12269,88 млн. дол США, а частка експорту від загального товарообігу складає 98%, тобто 12495,13 млн дол. США. Загалом це говорить про торговельну стратегію України, яка націлена на експорт зернових культур на міжнародні ринки. У 2022 році загальний товарообіг знизився на 25% і складав 9537,3 млн дол. США. Причиною цього є війна що суттєво вплинула на аграрний сектор та торговельні шляхи. Військова агресія рф призвела до знищення або пошкодження аграрної інфраструктури та зерносховищ, а блокування портів призвели до заморозки експорту зернових культур та збитків.

Загальна кількість партнерів на ринку зернових культур складає 132 країни, а найбільші з них за товарообігом представлені у таблиці 2.18

Таблиця 2.18

Країни-партнери на ринку зернових культур за 2021-23рр

2023				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
CN Китай	972 779 876,65	961 719 610,00	11 060 266,65	950 659 343,35
RO Румунія	893 515 969,66	888 781 860,00	4 734 109,66	884 047 750,34
ES Іспанія	670 892 111,14	670 405 730,38	486 380,76	669 919 349,62
TR Туреччина	543 778 422,98	543 177 711,83	600 711,15	542 577 000,68
EG Єгипет	416 976 930,00	416 976 930,00	0,00	416 976 930,00
IT Італія	324 040 613,64	321 924 496,68	2 116 116,96	319 808 379,72
NL Нідерланди	223 843 098,79	223 475 130,00	367 968,79	223 107 161,21
PL Польща	207 979 154,16	205 028 786,83	2 950 367,33	202 078 419,50
HU Угорщина	186 175 815,73	183 255 973,89	2 919 841,84	180 336 132,05
BD Бангладеш	154 579 720,00	154 579 720,00	0,00	154 579 720,00
2022				
1	**2**	**3**	**4**	**5**

Продовження табл. 2.18

1	2	3	4	5
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
RO Румунія	1 300 082 348,54	1 291 926 878,55	8 155 469,99	1 283 771 408,56
CN Китай	1 131 500 249,45	1 110 025 060,00	21 475 189,45	1 088 549 870,55
ES Іспанія	984 857 220,63	984 122 590,00	734 630,63	983 387 959,37
TR Туреччина	877 354 708,60	876 448 693,13	906 015,47	875 542 677,66
PL Польща	688 213 230,88	683 002 867,96	5 210 362,92	677 792 505,04
EG Єгипет	537 372 090,00	537 372 090,00	0,00	537 372 090,00
HU Угорщина	417 464 954,92	407 803 317,81	9 661 637,11	398 141 680,70
IT Італія	408 386 845,07	405 950 061,47	2 436 783,60	403 513 277,87
NL Нідерланди	341 466 074,23	341 004 799,39	461 274,84	340 543 524,55
KR Корея, Республіка	190 290 000,00	190 290 000,00	0,00	190 290 000,00
2021				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
CN Китай	2 567 300 400,10	2 558 720 160,95	8 580 239,15	2 550 139 921,80
EG Єгипет	1 389 070 470,00	1 389 070 470,00	0,00	1 389 070 470,00
TR Туреччина	927 471 319,97	926 145 600,31	1 325 719,66	924 819 880,65
ID Індонезія	752 914 901,39	752 914 000,00	901,39	752 913 098,61
ES Іспанія	646 616 013,18	645 819 170,00	796 843,18	645 022 326,82
NL Нідерланди	556 021 767,28	555 311 553,49	710 213,79	554 601 339,70
IR Іран, Ісламська Республіка	533 341 562,64	533 326 380,00	15 182,64	533 311 197,36
PK Пакистан	361 954 060,84	356 090 670,00	5 863 390,84	350 227 279,16
LY Лівія	345 454 360,00	345 454 360,00	0,00	345 454 360,00
TN Туніс	306 517 210,00	306 517 210,00	0,00	306 517 210,00

Джерело: Державна митна служба України [8].

В 2021 році основними торговельними партнерами України на ринку зернових культур були Китай, Єгипет, Туреччина, Індонезія та Іспанія, об’єм товарообігу з якими становили 50% від загального обсягу товарообігу в цій галузі. Проте у 2022 році відбулися суттєві зміни: частка Китаю та Єгипту у загальному експорті зернових з України знизилась у 2,5 рази, але не дивлячись на це, експорт до цих країн, особливо до Китаю, має великий внесок до загального об’єму торгівлі і сьогодні. Експорт до Індонезії також зазнав значного скорочення, знизившись з 752 млн дол. США до 91 млн дол. США.

У тому ж році Україна активно переорієнтувала свої експортні потужності на інші ринки, зокрема на Румунію. Це призвело до значного зростання обсягу експорту до цієї країни: з 13,3 млн дол. США у 2021 році до 1,3 млрд дол. США у 2022 році та 893 млн дол. США у 2023 році. Крім того, Україна збільшила свої

експортні операції з такими країнами Європейського Союзу як Польща, Угорщина та Італія.

Експорт зернових культур до Китаю та Єгипту має свої особливості, зокрема Китай має такі основні вимоги:

вимоги до реєстрації зернових та олійних культур. Міністерства Китаю, включаючи Генеральну адміністрацію з нагляду за якістю, інспекції та карантину (AQSIQ), мають спеціальні вимоги до реєстрації зернових та олійних культур. Це викладено в Указі AQSIQ 177, якого необхідно дотримуватися при імпорті;

кукурудза, ячмінь та соя мають окремий перелік фітосанітарних вимог, вимог щодо зберігання та документів, що викладені у відповідних протоколах щодо експорту цих продуктів з України до Китаю [29];

усі підприємства, які експортують продукти харчування до Китаю, незалежно від того, на якій ланці ланцюжка поставок, повинні дотримуватися наступних правил щодо: «Реєстрації та адміністрування закордонних виробників імпортованих продуктів харчування» (Постанова 248) та «Адміністративних заходів щодо забезпечення безпеки харчових продуктів при імпорті та експорті» (Постанова 249) [30].

Основні вимоги щодо експорту зернових культур до Єгипту виглядають наступним чином:

в основному зернові культури визначаються як Стратегічні Сільськогосподарські продукти і включать зерно пшениці, кукурудзи та сої. До них застосовуються вимоги щодо отримання дозволу для імпорту. Ці продукти не можуть бути імпортовані без отримання дозволу від Генеральної Адміністрації з контролю експорту та імпорту. Отримання дозволу включає формування зовнішньої ревізійної комісії, відбір зразків з партій та перевірка обов’язкових процедур до та після прибуття вантажу в порти Єгипту;

поставки Стратегічних Сільськогосподарських продуктів можуть перевірятися на відповідність до стандартів та технічних умов Єгипту, а також вимогам, пов’язаних з карантином сільськогосподарської продукції [31].

Не дивлячись що на ринку зернових культур Україна виступає, в основному, як експортер, надходження щодо оподаткування імпорту також мають місце. У таблиці 2.19 наведені основні показники оподаткування імпорту зернових культур.

Таблиця 2.19

Податки ринку зернових культур за період 2020-2023рр

	2020	**2021**	**2022**	**2023**
Оподаткований імпорт	214,04	225,26	187,24	101,04
Надходження від імпорту	48,57	46,7	38,1	19,85
Податкове навантаження (USD/USD)	0,23	0,21	0,2	0,2
Мито	4,8	4,82	4,3	2,42
ПДВ	43,77	41,88	33,88	17,43

Джерело: Державна митна служба України [8].

Україна має дуже малу частку імпорту зернових культур. Цей фактор відіграє значну роль у формуванні податкових надходжень від імпорту. За період з 2020 по 2023 рік спостерігається стійка тенденція до зниження обсягів імпорту зернових, що безпосередньо впливає на податкові надходження країни. Загальна сума надходжень від імпорту зернових за цей період складає приблизно 153,22 млн дол. США, що є порівняно невеликою часткою в структурі податкових надходжень до державного бюджету.

Загальний товарообіг ринку спецій представлений у таблиці 2.20

Загалом ринок спецій можна охарактеризувати як дуже стабільний як в плані загального товарообігу так і в частці експорту та імпорту. Загалом Україна імпортує продукцію категорії спеції і майже не займається експортом до інших країн, що характеризується від’ємним сальдо протягом всього періоду торгівлі.

Таблиця 2.20

Товарообіг спецій у 2021-2023 рр в Україні

Товарообіг, млн дол. USD	**Експорт, млн дол. USD**	**Імпорт, млн дол. USD**	**Сальдо, млн дол. USD**
2021			
282,73	16,05	266,68	-250,64
2022			
286,62	11,27	275,35	-264,09
1	**2**	**3**	**4**

Продовження табл. 2.20

1	2	3	4
2023			
169,9	5,74	164,16	-158,42

Джерело: Державна митна служба України [8].

Загальна кількість партнерів на ринку спецій складає 114 країн, а найбільші з них представлені у таблиці 2.21

Таблиця 2.21

Країни-партнери на ринку спецій за 2021-23рр

2023				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
PL Польща	26 748 931,05	1 338 064,34	25 410 866,71	-24 072 802,37
IT Італія	18 800 897,56	49 504,72	18 751 392,84	-18 701 888,12
VN В'єтнам	16 788 569,14	30 370,00	16 758 199,14	-16 727 829,14
DE Німеччина	13 872 916,47	177 380,00	13 695 536,47	-13 518 156,47
BR Бразилія	13 325 239,46	0,00	13 325 239,46	-13 325 239,46
LK Шрі-Ланка	10 101 735,41	0,00	10 101 735,41	-10 101 735,41
IN Індія	8 064 671,79	48 220,00	8 016 451,79	-7 968 231,79
KE Кенія	5 887 544,55	0,00	5 887 544,55	-5 887 544,55
CN Китай	5 490 955,68	122,80	5 490 832,88	-5 490 710,08
ET Ефіопія	4 332 355,16	0,00	4 332 355,16	-4 332 355,16
2022				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
PL Польща	50 513 382,94	2 001 785,99	48 511 596,95	-46 509 810,96
IT Італія	32 679 860,47	109 088,97	32 570 771,50	-32 461 682,53
VN В'єтнам	27 173 980,78	0,00	27 173 980,78	-27 173 980,78
BR Бразилія	24 381 773,48	0,00	24 381 773,48	-24 381 773,48
DE Німеччина	19 476 493,89	1 375 038,22	18 101 455,67	-16 726 417,45
LK Шрі-Ланка	16 439 272,64	347 320,00	16 091 952,64	-15 744 632,64
IN Індія	15 963 306,97	198 830,00	15 764 476,97	-15 565 646,97
CN Китай	9 782 782,75	880,00	9 781 902,75	-9 781 022,75
ET Ефіопія	7 800 274,97	0,00	7 800 274,97	-7 800 274,97
KE Кенія	6 791 439,09	0,00	6 791 439,09	-6 791 439,09
2021				
Країна-партнер	**Товарообіг, USD**	**Експорт, USD**	**Імпорт, USD**	**Сальдо, USD**
PL Польща	37 410 704,37	1 760 325,27	35 650 379,10	-33 890 053,83
IT Італія	28 450 207,55	24 860,00	28 425 347,55	-28 400 487,55
VN В'єтнам	26 111 195,57	0,00	26 111 195,57	-26 111 195,57
LK Шрі-Ланка	21 500 730,26	618 710,00	20 882 020,26	-20 263 310,26
BR Бразилія	20 568 831,71	0,00	20 568 831,71	-20 568 831,71
DE Німеччина	18 624 405,63	1 476 733,44	17 147 672,19	-15 670 938,75
IN Індія	18 242 600,57	312 200,00	17 930 400,57	-17 618 200,57
1	**2**	**3**	**4**	**5**

Продовження табл. 2.21

1	2	3	4	5
CN Китай	13 706 303,06	13 322,62	13 692 980,44	-13 679 657,82
KE Кенія	7 953 532,43	0,00	7 953 532,43	-7 953 532,43
CO Колумбія	7 209 537,39	0,00	7 209 537,39	-7 209 537,39

Джерело: Державна митна служба України [8].

Основний список країн-партнерів України на ринку спецій виявляються доволі постійними за останні три роки, з незначними змінами, переважно у взаємному розташуванні цих країн у загальному рейтингу. Ця стабільність свідчить про встановлені та надійні торговельні зв'язки між Україною та її головними міжнародними партнерами в області спецій. Список країн, які експортують спеції в Україну, складається переважно з десяти найбільших торгових партнерів, які зберігають свої позиції з невеликими коливаннями, що свідчить про стабільний інтерес та потребу України в цій товарній групі.

Україна майже не експортує в сегменті ринку спеції, а загальний експорт за 2021-2023 рік складає всього 33,06 млн дол. США.

Щодо оподаткування імпорту то загальна статистика представлена у таблиці 2.22

Таблиця 2.22

Податки ринку спецій за період 2020-2023рр

	2020	2021	2022	2023
Оподаткований імпорт	251	266,15	235,42	160,47 (107,13)
Надходження від імпорту	52,44	54,45	47,79	32,67 (21,63)
Податкове навантаження (USD/USD)	0,21	0,2	0,2	0,2
Мито	1,88	1,01	0,64	0,48
ПДВ	50,57	53,44	47,15	32,19 (21,4)

Джерело: Державна митна служба України [8].

Показники оподаткування виглядають наступним чином, в період з 2020 по 2021 рік було зафіксовано зростання надходжень від імпорту на 4%, з 2021 по 2022 рік, спостерігалося зниження загальної суми податкових надходжень від імпорту на 12%. Втім, в 2023 році спостерігається значне покращення ситуації: відбувся ріст надходжень від імпорту порівняно з аналогічним періодом 2022 року майже на 50%. Всього за розглянутий період загальна сума податкових

надходжень до державного бюджету України від імпорту склала 187,35 млн дол. США, що є хоч і не досить великим, але досить важливим внеском у фінансове забезпечення держави.

Розділ 3
ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СПОСІБ СПРОЩЕННЯ МИТНИХ ОПЕРАЦІЙ З ХАРЧОВИМИ ПРОДУКТАМИ

У контексті стрімкого розвитку глобалізаційних процесів та зростання масштабів міжнародної торгівлі, ефективність митних процедур набуває особливої актуальності. Це особливо важливо для такого сегмента митного регулювання як харчові продукти, який вимагає високого рівня оперативності, точності та дотримання строгих санітарних та фітосанітарних стандартів. Інноваційні цифрові технології, відкривають нові можливості для оптимізації митного регулювання, а цифровізація, в свою чергу, може сприяти стандартизації процесів, підвищенню прозорості та забезпеченню дотримання нормативних вимог, що є критично важливим для забезпечення безпеки харчових продуктів.

Сучасні дослідження в галузі логістики та митного адміністрування наголошують на значенні впровадження ІТ-рішень для поліпшення митних процедур. Щодо поліпшення митних процедур в Україні, то у сфері митної справи відбуваються позитивні зміни, що спрямовані на реалізацію більш гнучких та спрощених методик, відповідно до стратегічних планів розвитку митної системи. Ці зміни включають ІТ-інновації, що покликані модернізувати митні процедури, підвищуючи їхню ефективність і зручність для користувачів. Такі нововведення є ключовим елементом у рамках асоціації з Європейським Союзом. Впровадження ІТ-технологій передбачає створення новітніх систем, які оптимізують процес митного оформлення. «Основні цілі такої трансформації – це перехід до безпаперових операцій за допомогою автоматизації, зниження ризиків корупції шляхом мінімізації людського втручання, ускладнення умов для митного шахрайства, приведення норм і процедур у відповідність з європейськими стандартами, а також спрощення і зниження вартості митних процедур для бізнесу» [32].

Цифрова трансформація митниці України включає такі основні проекти:

кабінет взаємодії з Митницею. Включає в себе такі ІТ-системи: «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», електронна система скарг та служба підтримки;

митний контроль та оформлення. ІТ-системи: Автоматизована система митного оформлення «АСМО», автоматизована система управління ризиками «АСУР», інформаційна система «Митний аудит», електронна транзитна система NCTS зі складовими, онлайн система «Калькулятор митної вартості та платежів при митному оформленні автомобіля»;

публічна звітність та аналітика. ІТ-системи: Аналітична система BI, інтерфейс відкритих даних, інфраструктурна мапа пунктів митного оформлення, офіційний веб портал;

розумний пункт пропуску. ІТ-системи: Інтеграційна платформа управління пунктом пропуску, система управління активами, журнали пунктів пропуску;

кібербезпека. Розробка методів захисту інформації від кіберзагроз та забезпечення сучасними способами захисту від кіберінцидентів;

гармонізація з ЄС. ІТ-системи: Електронна транзитна система NCTS зі складовими, функціонал AEO (в рамках системи «Єдине вікно для міжнародної торгівлі»), митний реєстр об'єктів прав інтелектуальної власності (в рамках системи «Єдине вікно для міжнародної торгівлі») [32].

Ця ІТ-трансформація митниці представляє собою складний і комплексний процес, який істотно оптимізує та покращить систему митного оформлення та контролю, значно спрощуючи її. Таким чином, виникає необхідність розгляду цієї трансформації з перспективи спрощення митних операцій із харчовими продуктами:

кабінет взаємодії з Митницею. Опис цього проекту дає змогу виділити митне оформлення онлайн, що дозволить експортерам та імпортерам харчових продуктів подавати всі необхідні документи електронно, знижуючи час та зусилля, які потрібні при фізичному паперовому варіанті. Це також може прискорити процес оформлення товарів, що є особливо важливим для продуктів з коротким терміном придатності;

митний контроль та оформлення. Автоматизована система митного оформлення «АСМО» та автоматизована система управління ризиками «АСУР» дають змогу ефективно ідентифікувати потенційні ризики, дозволяючи митниці

зосередитися на проблемних випадках, що підвищує швидкість оформлення для харчових продуктів;

публічна звітність та аналітика. Ці інструменти можуть допомогти у виявленні тенденцій і аномалій у міжнародній торгівлі харчовими продуктами, що дозволить оптимізувати процеси митного оформлення та контролю. Втім, не менш важливим є включення калькулятора для розрахунку митних платежів, який є частиною цього проекту. Такий калькулятор забезпечує більшу прозорість та передбачуваність у розрахунку мит, завдяки можливостям оновлення інформації в реальному часі та автоматичному оновленню митних тарифів для кожної категорії товарів, що стане в нагоді імпортерам харчових продуктів;

розумний пункт пропуску. Системи цього проекту такі як зчитування номерних знаків та ваговий контроль є ключовими при митних операціях з харчовими продуктами. Автоматизоване зчитування номерних знаків транспортних засобів, що перевозять харчові продукти, сприяє швидкому ідентифікуванню і реєстрації вантажів, що знову ж таки прискорює процес митного контролю, а ваговий контроль дозволяє швидко перевірити відповідність ваги вантажу заявленим у документах даним, що є важливим для харчових продуктів, де точність ваги може бути критичною;

гармонізація з ЄС. Застосування транзитної системи NCTS позбавить від потреби оформлення окремих декларацій при транзиті між 38 країнами, включаючи всі 27 держав-членів ЄС, Сполучене Королівство, чотири країни ЄАВТ (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія), Туреччину, Північну Македонію та Сербію. Ця система зменшує ризики затримки харчової продукції через обмін митною інформацією щодо транзитних товарів з країнами-учасницями в режимі реального часу та використання єдиної транзитної декларації і гарантії для переміщення товарів від країни-відправлення до країни-призначення, що є особливо важливо для цієї категорії товарів, які часто вимагають швидкого транспортування [33].

Загалом можна відмітити що Україна має дуже чіткий план щодо цифровізації та модифікації митного контролю та митного оформлення, але світ

не стоїть на місці і з кожним роком відбуваються нові відкриття в різних сферах науки. Таким чином, в березні 2023 року відбувся прорив у сфері ІТ, був презентований штучний інтелект (ШІ) функціонал якого років 5 назад міг бути тільки неймовірною вигадкою, що не могла б існувати у реальності. Але світ постійно розвивається і наразі ми маємо інструмент, що може дуже сильно змінити повсякденне життя кожної людини.

Застосування штучного інтелекту при митних операціях та інтеграція його у систему митного контролю є цілком можливим у майбутньому, а основними сферами використання можуть виступати:

автоматизація документообігу. Використання ШІ може значно пришвидшити час обробки всієї документації, яка подається при митному оформленні, а також зменшує ризик людських помилок;

контроль якості та безпеки продуктів. Специфічне та правильне налаштування ШІ може дати змогу виявляти неправильне маркування, пошкодження упаковки, а сенсорні технології у синергії з ШІ, можуть дати змогу виявляти наявність небезпечних хімікатів або біологічних забруднювачів у продуктах;

оптимізація логістики. ШІ може допомогти у виборі оптимальних маршрутів та часу доставки, зменшуючи час простою та зберігаючи швидкопсувний товар у належних умовах;

боротьба з контрабандою та фальсифікацією. Алгоритми ШІ можуть аналізувати розбіжності між документацією та фізичним станом товарів для виявлення потенційної контрабанди або підробок, а також відстежувати та аналізувати сумнівні партії товарів, спираючись на історію відправлень та інші індикатори.

Отже, цифровізація та використання сучасних методів і інструментів у сфері ІТ відіграють ключову роль у майбутньому всього світу та є необхідною складовою для розвитку будь-якої сучасної країни. Оновлення процесів та інтеграція цифрових технологій є важливою частиною розвитку в усіх сферах діяльності, включаючи митну справу. Цифровізація, яка полягає у впровадженні

сучасних ІТ-інструментів у різноманітні сектори діяльності, сприяє значному прискоренню робочих процесів і оптимізації управління, а застосування цих технологій у митній справі не лише покращує якість роботи, але й забезпечує більшу прозорість та ефективність у виконанні митного контролю.

ВИСНОВКИ

Отже, митний контроль та митне оформлення харчових продуктів відіграють вирішальну роль у забезпеченні якості та безпеки продуктів, що ввозяться та вивозяться через кордони будь-якої країни і Україна не є виключенням. Ці процедури не тільки запобігають незаконному ввезенню потенційно небезпечних харчових товарів, але й гарантують дотримання відповідних стандартів і норм.

Для обширного розуміння важливості та всеосяжності процесів митного контролю та митного оформлення харчових продуктів у дипломній роботі були розглянуті питання основних функцій, які виконують харчові продукти, структури класифікації харчових продуктів за їх походженням та за системою класифікації УКТ ЗЕД, що значно спрошує митне регулювання цієї категорії товарів та забезпечує відповідність харчових продуктів установленим вимогам.

Було досліджено структуру зовнішньоекономічного ринку, а саме товарна та географічна структура, роль міжнародного ринку торгівлі у світовій економіці та частку харчової продукції на цьому ринку, яка показала незмінність у відсотковому співвідношенні від загального об’єму ринку.

Визначено роль України на світовому ринку харчової продукції, що є дуже важливою і ключовою, особливо у сегменті зернових і олійних культур. Україна є центром з підтримки глобальної продовольчої безпеки, а стабільність та розвиток її аграрного сектору є визначальним для багатьох країн, що залежать від імпорту її зернових і аграрних продуктів та для міжнародної спільноти в цілому.

У роботі була розглянута специфіка ринку харчових продуктів, зокрема аналіз загального обсягу товарообігу, структури імпорту та експорту харчової продукції. Окрім цього, була приділена увага механізмам митного регулювання та контролю згідно з законодавством України, а також розглянуто аспекти тісної співпраці України з Європейським Союзом у контексті асоціації та гармонізації національного законодавства у відповідності до Регламентів ЄС.

Проаналізовані ринки харчової продукції тваринного походження за основними групами товарів: м’ясо та їстівні субпродукти, молоко та молочні

продукти, риба та морепродукти за структурою загального товарообігу, основних країн-партнерів та податків, а також розглянуті особливості експорту:

м’яса та їстівних субпродуктів до Китаю та Саудівської Аравії;

молока та молочних продуктів до Республіки Молдова та Ізраїлю;

риби та морепродуктів до Сполучених Штатів Америки та Японії.

Проаналізовані ринки харчової продукції рослинного походження за основними групами товарів: овочі, фрукти, зернові культури та спеції за структурою загального товарообігу, основних країн-партнерів та податків, а також розглянуті особливості експорту:

продуктів рослинного походження до Туреччини та Республіки Молдова;

зернових культур до Китаю та Єгипту.

Також, було розглянуто питання впровадження цифрових технологій у сферу митної справи. Досліджено розвиток та стратегію України у сфері цифровізації та модифікації митного контролю та оформлення і розглянуто цю трансформацію з перспективи спрощення митних операцій із харчовими продуктами, а заключною частиною є розписані можливі ідеї щодо застосування штучного інтелекту, як можливого майбутнього інструменту у сфері ІТ трансформації митниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Редакція від 26.10.2023, №771/97-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр/ed20231026#Text
2. Сирохман І.В., Загородня В.М. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення. Київ : "Центр учбової літератури", 2009. 544 с.
3. Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів. Від 14.06.1983 ВР URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MU83K01R?an=2&ed=1986_06_24
4. World Trade Statistical Review 2023 // World Trade Organization URL: https://www.wto-ilibrary.org/content/books/9789287074195/read
5. Огляд збитків від війни в сільськогосподарському господарстві України // Міністерство аграрної політики та продовольства України URL: https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/Damages_report_issue1_ua.pdf
6. Експортне портфоліо за 2022 рік // Міністерство аграрної політики та продовольства України URL: https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/export%20portfolio/GIU_2023_draft-3.pdf
7. Митний кодекс України від 16.01.2003. Редакція від 07.11.2023, №4495-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text
8. Показники зовнішньої торгівлі України // Державна митна служба України URL: https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/
9. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров’я та благополуччя тварин». Редакція від 26.10.2023, №2042-VIII URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text
10. Регламент ЄС №178/2002 від 28.01.2002, №984_005-02 URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-02#Text
11. Регламент ЄС №852/2004 від 29.04.2004, №984_002-04 URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-04#Text

12. Регламент ЄС 1169/2011 від 25.10.2011 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/uk/LSU/?uri=CELEX:32011R1169#
13. Регламент ЄС №882/2004 від 29.04.2004 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02004R0882-20190101#
14. Регламент ЄС №2016/429 від 09.03.2016 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0429
15. Регламент ЄС №2016/2031 від 26.10.2016 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R2031
16. Регламент ЄС №2017/625 від 15.03.2017 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32017R0625
17. В.С. Луняєва, О.П. Мельник. Особливості імпорту харчових продуктів тваринного походження. Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів: зб. матеріалів VIII Міжнарод. наук.-практ. конф. Полтава: 2021. С. 261-263.
18. China Meat Products Regulation // Jerry Wang URL:https://food.chemlinked.com/foodpedia/meat-importation-regulations
19. Rules and requirements to be followed when importing meat and its products into the Kingdom of Saudi Arabia // UNEP URL:https://leap.unep.org/en/countries/sa/national-legislation/rules-and-requirements-be-followed-when-importing-meat-and-its
20. Постанова Уряду Республіки Молдова від 07.03.2019 №218 «Про затвердження вимог до молока та молочних продуктів» URL:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113282&lang=ro
21. Умови реєстрації Ізраїльських імпортерів молока та молочних продуктів // Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів URL:https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/1890008987.docx
22. Imported Seafood Safety Program // United States FDA URL:https://www.fda.gov/food/importing-food-products-united-states/imported-seafood-safety-program

23. Вимоги до ввезення рибних продуктів для споживання людиною до Японії // Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів URL:dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/vymogy%20krain%20svitu/вимоги%20для%20сайту.pdf
24. Japan Regulations for Fish and Fishery Products // FAO URL:https://www.fao.org/in-action/globefish/countries/countries/jpn/en/
25. Фітосанітарні вимоги України до імпортних вантажів // Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів URL: https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-ta-rozsadnictva/fitosanitarnij-kontrol/fitosanitarni-vimogi-ukrayini-do-importnih-vantazhiv
26. Постанова № 398 від 01.04.2022 «Деякі питання здійснення фітосанітарних заходів та процедур, заходів державного контролю у сферах ветеринарної медицини, безпечності та окремих показників якості харчових продуктів в умовах воєнного стану». Редакція від 23.09.2023 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398-2022-%D0%BF#Text
27. Фітосанітарні вимоги Турецької Республіки // Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів URL:https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/fitosanitarni-vimogi-krayin/turkey-fito-vumogu.pdf
28. Control of good at import. Food Safety Control //The Trade Information Portal of the Republic of Moldova URL: https://trade.gov.md/en/articles/food-safety-control-
29. Фітосанітарні вимоги Китаю // Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів URL:http://surl.li/nnbqn
30. Understanding China’s New Custom Rules for Exporters URL:https://www.nsf.org/knowledge-library/new-export-custom-rules-china
31. Фітосанітарні вимоги Арабської Республіки Єгипет // Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів

URL:https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/fitosanitarni-vimogi-krayin/fitovimogi-egipet-ukrainomovna-versiya.pdf

32. IT трансформація митниці //Державна митна служба України URL:https://customs.gov.ua/en/it-transformatsiia-mitnitsi

33. Режим спільного транзиту //Міністерство фінансів України URL: https://mof.gov.ua/uk/common_transit_mode-473

ДОДАТКИ

Додаток А

Група – 07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульби

Код товару	Найменування товару
0701	Картопля, свіжа або охолоджена
0702	Помідори, свіжі або охолоджені
0703	Цибуля ріпчаста, цибуля-шалот, часник, цибуля-порей та інші цибулинні овочі, свіжі або охолоджені
0704	Капуста головчаста, капуста цвітна, капуста броколі, кольрабі, капуста листова та аналогічні їстівні овочі роду Brassica, свіжі або охолоджені
0705	Салат-латук (Lactuca sativa) і цикорій (Cichorium spp.), свіжі або охолоджені
0706	Морква, ріпа, столові буряки, солодкий корінь, редька, селера коренева та аналогічні їстівні коренеплоди, свіжі або охолоджені
0707	Огірки, корнішони, свіжі або охолоджені
0708	Бобові овочі, лущені або нелущені, свіжі або охолоджені
0709	Інші овочі, свіжі або охолоджені

Додаток Б

Група – 08 Їстівні плоди та горіхи; шкірки цитрусових або динь

Код товару	Найменування товару
0801	Горіхи кокосові, бразильські, кеш'ю, свіжі або сушені, очищені від шкаралупи або неочищені, з шкіркою або без шкірки
0802	Інші горіхи, свіжі або сушені, очищені від шкаралупи або неочищені, з шкіркою або без шкірки
0803	Банани, включаючи плантайни, свіжі або сушені
0804	Фініки, інжир, ананаси, авокадо, гуаява, манго та мангостани, свіжі або сушені
0805	Цитрусові, свіжі або сушені
0806	Виноград, свіжий або сушений
0807	Дині, кавуни і папая, свіжі
0808	Яблука, груші та айва, свіжі
0809	Абрикоси, вишні та черешні, персики (включаючи нектарини), сливи та терен, свіжі
0813	Плоди сушені, крім тих, що включені до товарних позицій 0801 - 0806; суміші горіхів або сушених плодів цієї групи

Додаток В

Група – 10 Зернові культури

Код товару	Найменування товару
1001	Пшениця і суміш пшениці та жита (меслин)
1002	Жито
1003	Ячмінь
1004	Овес
1005	Кукурудза
1006	Рис
1007	Сорго зернове
1008	Гречка, просо та насіння канаркової трави; інші зернові культури

Група – 11 Продукція борошномельно-круп'яної промисловості; солод; крохмалі; інулін; пшенична клейковина

Код товару	Найменування товару
1101	Борошно пшеничне або із суміші пшениці та жита (меслину)
1102	Борошно із зерна інших зернових культур, крім пшеничного або із суміші пшениці та жита (меслину)
1103	Крупи, крупка та гранули із зерна зернових культур
1104	Зерно зернових культур, оброблене іншими способами (наприклад, лущене, плющене, у вигляді пластівців, обрушене, різане (ядро) або подрібнене), за винятком рису товарної позиції 1006; зародки зерна зернових культур, цілі, плющені, у вигляді пластівців або мелені
1105	Борошно, крупи, порошок, пластівці, гранули з картоплі
1106	Борошно, крупи та порошок із сушених бобових овочів товарної позиції 0713, із саго або з коренеплодів чи бульбоплодів товарної позиції 0714 або продуктів групи 08
1107	Солод, обсмажений або необсмажений
1108	Крохмалі; інулін
1109	Клейковина пшенична, суха чи сира

Додаток Г

Група - 09 Кава, чай, мате або парагвайський чай, прянощі

Код товару	Найменування товару
0901	Кава, смажена або несмажена, з кофеїном або без кофеїну; кавова шкаралупа та оболонки зерен кави; замінники кави з вмістом кави в будь-якій пропорції
0902	Чай, ароматизований чи неароматизований
0903	Мате або парагвайський чай
0904	Перець роду Piper; стручковий перець роду Capsicum або пахучий перець роду Pimenta, сушені або подрібнені чи мелені
0905	Ваніль
0906	Кориця та квіти коричного дерева
0907	Гвоздика (цілі плоди, квітки та квітконіжки)
0908	Горіх мускатний, маціс і кардамон
0909	Насіння анісу, бодяну, фенхелю, коріандру, куміну, кмину; ягоди ялівцю

Додаток Д

Група - 02 М’ясо та їстівні субпродукти

Код товару	Найменування товару
0201	М'ясо великої рогатої худоби, свіже або охолоджене
0202	М'ясо великої рогатої худоби, морожене
0203	Свинина, свіжа, охолоджена або морожена
0204	Баранина або козлятина, свіжа, охолоджена або морожена
0205	М'ясо коней, віслюків, мулів або лошаків, свіже, охолоджене або морожене
0206	Субпродукти їстівні великої рогатої худоби, свиней, овець, кіз, коней, віслюків, мулів або лошаків, свіжі, охолоджені або морожені
0207	М'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, зазначеної в товарній позиції 0105, свіжі, охолоджені або морожені
0208	Інші м'ясо та їстівні субпродукти, свіжі, охолоджені або морожені
0209	Сало (підшкірний жир) без пісних частин, свинячий жир і жир свійської птиці, не витоплені та не виділені іншим способом, свіжі, охолоджені, морожені, солені або в розсолі, сушені або копчені

Додаток Е

Група - 03 Риба та морепродукти

Код товару	Найменування товару
0301	Жива риба
0302	Риба свіжа або охолоджена, крім рибного філе та іншого м'яса риб товарної позиції 0304
0303	Риба морожена, крім рибного філе та іншого м'яса риб товарної позиції 0304
0304	Філе рибне та інше м'ясо риб (включаючи фарш), свіже, охолоджене або морожене
0305	Риба, сушена, солона або в розсолі; риба гарячого або холодного копчення; рибні борошно, порошок та гранули, придатні для харчування
0306	Ракоподібні, в панцирі або без панцира, живі, свіжі, охолоджені, морожені, сушені, солоні або в розсолі; копчені ракоподібні, в панцирі або без панцира, гарячого або холодного копчення; ракоподібні в панцирі, варені у воді або на парі, охолоджені або неохолоджені, морожені, сушені, солоні або в розсолі; борошно, порошок та гранули з ракоподібних, придатні для харчування
0307	Молюски, в черепашці або без черепашки, живі, свіжі, охолоджені, морожені, сушені, солоні або в розсолі; копчені молюски, в черепашці або без черепашки, гарячого або холодного копчення; борошно, порошок та гранули з молюсків, придатні для харчування
0308	Водяні безхребетні, крім ракоподібних і молюсків, живі, свіжі, охолоджені, морожені, сушені, солоні, в розсолі або копчені, гарячого або холодного копчення; борошно, порошок і гранули з водяних безхребетних даної товарної позиції, придатні для харчування

Додаток Ж

Група - 04 Молоко та молочні продукти

Код товару	Найменування товару
0401	Молоко та вершки, незгущені та без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин
0402	Молоко та вершки, згущені та з доданням цукру чи інших підсолоджувальних речовин
0403	Маслянка, коагульовані молоко та вершки, йогурт, кефір та інші ферментовані або сквашені (бактеріальними заквасками) молоко та вершки, згущені або незгущені, з доданням або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин, ароматизовані чи неароматизовані, з доданням або без додання фруктів, горіхів чи какао
0404	Молочна сироватка, згущена або незгущена, з доданням чи без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин; продукти, що складаються з натуральних компонентів молока, з доданням чи без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин, в іншому місці не зазначені
0405	Масло вершкове та інші жири, вироблені з молока; молочні пасти
0406	Сири всіх видів і кисломолочний сир
0407	Яйця птахів у шкаралупі, свіжі, консервовані або варені
0408	Яйця птиці без шкаралупи та яєчні жовтки, свіжі, сушені, варені у воді або на парі, формовані, морожені або консервовані іншим способом, з доданням чи без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин
0409	Мед натуральний